

MIŠLENJA KATALOGIZATORJEV O MODULU ZA KATALOGIZACIJO V SISTEMU COBISS *

Tatjana Likar
Maja Žumer

Pridobljeno: 23.03.2004 – Sprejeto: 02.05.2004

Izvirni znanstveni članek

UDK 025.3:019.6(497.4)

Izvleček

V raziskavi smo želeli ugotoviti, kaj slovenski katalogizatorji v modulu COBISS/Katalogizacija in v postopkih ter skupnih strokovnih osnovah vzajemne katalogizacije ocenjujejo kot dobro, pri tem pa izpostaviti področja, ki bi jih bilo potrebno izboljšati. Ugotovitve raziskave kažejo, da so slovenski katalogizatorji zadovoljni z modulom za katalogizacijo. Kot celoto ga ocenjujejo z dobrimi ocenami tako pri ocenjevanju zanesljivosti, hitrosti, kakovosti, enostavnosti uporabe in zaslonskega prikaza podatkov, kot tudi pri ocenjevanju uporabnosti programske opreme na lestvici uporabnosti. Tako kot samo programsko opremo so katalogizatorji z dobrimi ocenami ocenili tudi uporabniške priročnike za COBISS/Katalogizacijo in izobraževanje za delo v sistemu vzajemne katalogizacije. Nekoliko nižje so ocenili postopke in vsebine za pridobitev dovoljenja v sistemu vzajemne katalogizacije, vendar je ocena še vseeno dobra. Ugotovitve raziskave so tudi pokazale, da je odnos slovenskih katalogizatorjev do skupnih strokovnih osnov sistema vzajemne katalogizacije zelo dober, na žalost pa rezultati potrjujejo, da so prizadevanja za skupne strokovne osnove v praksi le občasna.

Ključne besede: katalogizacija, COBISS, modul za katalogizacijo, zadovoljstvo uporabnikov, raziskave

* Prispevek je bil pripravljen v okviru podiplomskega študija na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, FF Univerze v Ljubljani

Abstract

The fundamental purpose of the survey was to determine, which elements of the COBISS system and processing of library materials within the Slovenian union catalogue in general are perceived as good by active cataloguers and to expose what still needs to be improved. Findings of the survey showed that cataloguers are satisfied with the COBISS cataloguing module, its reliability, efficiency and effectiveness. Their opinion of the overall usability is also very good. Cataloguers rate users' manuals and training for COBISS cataloguing module as good. The procedures of certification for active participation on shared cataloguing is rated slightly lower, however the results are still good. Findings also showed that cataloguers perceive the framework of uniform processing of library materials as very positive, but unfortunately results also confirm that in practice the efforts of maintaining the high standards are only occasional.

Key words: cataloguing, COBISS, cataloguing module, user satisfaction, survey

1 Opredelitev problema

Že presoja kakovosti zapisov za online serijske publikacije v bazi COBIB (Likar, 2003) je potrdila ugotovitev, da v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu obstaja potreba po povečanju kakovosti, o čemer govorijo tudi drugi avtorji (Dimec, 1994; Nidorfer, 1993; Seljak, 2000b; Urbajs, 1991). V tem članku opisana raziskava je del širšega raziskovanja povezave med kakovostjo bibliografskih zapisov in strokovno obdelavo v modulu za katalogizacijo (COBISS/Katalogizacija) v okviru magistrskega študija prve avtorice. Izhajali smo iz analize, ki jo je pred leti izvedla Zlata Dimec (Dimec, 1994). Ugotovila je, da so težave pri vnosu v format UNIMARC večinoma odraz preslabega poznavanja strokovne obdelave gradiva in nezadostne uporabe priročnikov. Pomanjkljivo uvajanje ob nastopu dela in podcenjevanje katalogizacije vodita pri katalogizatorjih k opuščanju skrbi za kakovost zapisov.

1.1 Cilji raziskave

Namen raziskave je bil ugotoviti odnos katalogizatorjev do modula COBISS/Katalogizacija, način uporabe in odnos do sistema vzajemne katalogizacije na sploh. Podrobneje smo želeli:

- ugotoviti, kakšno je zadovoljstvo uporabnikov modula COBISS/Katalogizacija;
- ugotoviti, v kolikšni meri katalogizatorji pri svojem delu že uporabljajo prednosti, ki jih za delo v terminalskem vmesniku modula COBISS/Katalogizacija prinaša uporaba osebnega računalnika;
- ugotoviti, kako so slovenski katalogizatorji zadovoljni z uporabniškimi priročniki za strokovno obdelavo v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu;
- ugotoviti, kako so slovenski katalogizatorji zadovoljni z izobraževanjem za vzajemno katalogizacijo;
- ugotoviti, kako slovenski katalogizatorji ocenjujejo primernost postopkov in vsebin za pridobitev dovoljenja za delo v sistemu vzajemne katalogizacije;
- ugotoviti, ali se slovenski katalogizatorji zavedajo pomena skupnih strokovnih osnov sistema vzajemne katalogizacije ter
- ugotoviti, kakšen je odnos slovenskih katalogizatorjev do sprememb, ki bi omogočile bolj učinkovito delo.

1.2 Motivi za raziskavo

V sistemu vzajemne katalogizacije COBISS je enotna obdelava gradiva eden od pogojev za uspešno delovanje sistema. Enoten način obdelave predpostavlja uporabo istih načel, pravilnikov in standardov pri katalogizaciji, vsebinski obdelavi in strukturiranju podatkov. Ker je že presoja kakovosti zapisov (Likar, 2003) potrdila ugotovitev, da v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu obstaja potreba po povečanju kakovosti, smo v raziskavi poskušali ugotoviti, kaj slovenski katalogizatorji v modulu COBISS/Katalogizacija in postopkih ter skupnih strokovnih osnovah vzajemne katalogizacije ocenjujejo kot dobro, pri tem pa izpostaviti področja, ki bi jih bilo potrebno izboljšati. Lažje in bolj učinkovito delo v sistemu vzajemne katalogizacije COBISS, bi prineslo večjo kakovost vzajemne bibliografsko-kataložne podatkovne zbirke COBIB, s tem pa dejansko omogočilo racionalno delitev dela in prihranek pri zahtevnem postopku obdelave knjižničnega gradiva.

1.3 Raziskovalne hipoteze

Predvidevanja, ki smo jih postavili pred izvedbo raziskave, so bila naslednja:

- slovenski bibliotekarji so zadovoljni z modulom COBISS/Katalogizacija;

- večina katalogizatorjev modul COBISS/Katalogizacija še vedno uporablja na terminalu in ne uporablja prednosti, ki jih za delo v terminalskem vmesniku modula COBISS/Katalogizacija prinaša uporaba osebnega računalnika (nadgradnja terminalskega uporabniškega vmesnika z vključitvijo online priročnikov, smernic ter navodil, vzorčnih zapisov, računalniških javnih katalogov, sodobnega programa za elektronsko pošto, urejevalnika besedil, diskusijskega foruma...);
- slovenski bibliotekarji so na splošno zadovoljni z uporabniškimi priročniki za delo v COBISS/Katalogizaciji;
- večina katalogizatorjev le občasno uporablja priročnike pri svojem delu;
- katalogizatorji ocenjujejo, da je izobraževanje za delo v COBISS/Katalogizaciji dobro;
- slovenski katalogizatorji ocenjujejo, da so postopki in vsebine za pridobitev dovoljenja za delo v sistemu vzajemne katalogizacije primerni;
- slovenski katalogizatorji se zavedajo pomena skupnih strokovnih osnov sistema vzajemne katalogizacije, vendar pogosto ne storijo veliko, da bi jih spoštovali;
- slovenski katalogizatorji se zavedajo, da so spremembe potrebne, vendar jih težko sprejmejo.

1.3.1 Medsebojni vplivi

Pred izvedbo raziskave smo predpostavili, da bomo uporabnike lahko grupirali glede na demografske podatke. Pri tako oblikovanih skupinah uporabnikov bomo analizirali vpliv nekaterih skupnih značilnosti uporabnikov (npr. formalna izobrazba, delovne izkušnje, povprečni dnevni obseg katalogizacije, osvojeno znanje za uporabo aplikacij...) na izbiro možnih odgovorov. Predvidevali smo naslednje medsebojne vplive:

- mlajšim katalogizatorjem je računalniška tehnologija bolj domača, zato jim terminalski vmesnik predstavlja oviro za bolj učinkovito delo;
- mlajši katalogizatorji so bolj kritični in zato tudi bolj podpirajo in sprejemajo spremembe;
- najmanj je spremembam naklonjena generacija izkušenih katalogizatorjev;
- izkušeni katalogizatorji so z modulom COBISS/Katalogizacija bolj zadovoljni kot katalogizatorji z manj izkušnjami;
- katalogizatorji s formalno izobrazbo nebibliotekarske smeri ocenjujejo zagotovljenost kontrole napak pri vnosu kot dobro;
- katalogizatorji s formalno izobrazbo nebibliotekarske smeri se pomena skupnih strokovnih osnov vzajemne katalogizacije ne zavedajo v tolikšni meri;
- katalogizatorji iz knjižnic, ki letno prispevajo zelo malo zapisov, ocenjujejo, da je modul dober in ne potrebuje izboljšav.

2 Empirična raziskava

V skladu s cilji in motivi raziskave smo se odločili, da za pridobivanje potrebnih podatkov uporabimo anketni vprašalnik.

2.1 Priprava raziskave

Glede na dejstvo, da so razširjeni standardizirani vprašalniki namenjeni predvsem za sumativno vrednotenje programske opreme (Gediga, 2001, str. 173-176), smo se odločili, da za vrednotenje modula COBISS/Katalogizacija in postopkov ter skupnih strokovnih osnov, vzajemne katalogizacije pripravimo vprašalnik, ki bo vključeval tako značilnosti vprašanj povzetih iz standardiziranih vprašalnikov, kot tudi možnosti, da katalogizatorji v odgovorih izrazijo svoja mnenja in ugotovitve ter predlagajo spremembe pri strokovni obdelavi v sistemu vzajemne katalogizacije. Vprašalnik smo oblikovali s pomočjo javno dostopnih standardiziranih vprašalnikov (Software, 2003; Questionnaire, 2003; Brooke, 1986; Gediga, 1999) in na osnovi izkušenj, pridobljenih pri delu v sistemu vzajemne katalogizacije.

2.1.1 Predlog vprašalnika

Predlog vprašalnika je bil oblikovan marca 2003. Zaradi obsežnosti vprašalnika smo se odločili, da v vprašalniku uporabimo predvsem vprašanja zaprtega tipa. Nekaterim vprašanjem smo dodali možnost, da vprašani v primeru, ko ne more izbrati med navedenimi odgovori, odgovor oblikuje sam, in možnost, da vprašani o predmetu raziskave izrazi svoje mnenje ter poda predloge in pripombe.

2.1.2 Priprava izvedbe raziskave

Po preučitvi prednosti in slabosti različnih oblik izvajanja raziskave smo ugotovili, da je za potrebe izvedbe raziskave najbolje, da pisni vprašalnik razpošljemo po elektronski pošti. Korespondenca prek elektronske pošte sicer ne zagotavlja popolne anonimnosti odgovorov, vendar ima pred drugimi oblikami izvajanja raziskave številne prednosti. Raziskavo je mogoče izvesti hitreje, z bistveno nižjimi stroški, omogoča hitrejši odziv raziskovalca na morebitne potrebe anketiranega po dodatnih informacijah in pojasnilih, hitro in brez velikih stroškov se sodelujočim v raziskavi lahko zahvalimo za izpolnjene vprašalnike, omogoča pa tudi dokaj enostavno opominjanje tistih, ki izpolnjenega vprašalnika še niso posredovali.

Pilotska raziskava je potekala v aprilu 2003. Bibliotekarji so o vprašalniku izrazili zelo pozitivno mnenje, posredovali pa so tudi nekaj pripomb in predlogov za

izboljšavo vprašalnika. Z izpolnjevanjem vprašalnika niso imeli težav, zastavljena vprašanja so ocenili kot ustrezna in jasna. V svojih odgovorih so potrdili, da je izbrana tehnika za izpolnjevanje vprašalnika dobra, izpolnjevanje vprašalnika pa enostavno in zato ni prezamudno. S pomočjo vsebinske analize odgovorov ter na osnovi posredovanih pripomb in predlogov, smo vprašalnik dopolnili in odpravili ugotovljene nejasnosti. Metoda obdelave podatkov, ki smo jo preizkusili pri obdelavi rezultatov pilotske raziskave, se je za potrebe raziskave pokazala kot ustrezna.

2.2 Raziskava

2.2.1 Vprašalnik

Gradivo za izvedbo raziskave sta sestavljala dva dokumenta: spremni dopis ali uvod k vprašalniku ter vprašalnik oz. obrazec s štirimi sklopi vprašanj. Vprašalnik je v prilogi.

Katalogizatorji so na vprašanja odgovarjali tako, da so izbiro označili v kvadratu izbranega odgovora. V primerih, ko je bilo možnih več odgovorov, so označili kvadratek pred vsakim izbranim odgovorom. Pri vprašanjih, ki vključujejo ocenjevalno lestvico, je bil izbrani odgovor ena od vrednosti od ena do pet. V primeru, ko katalogizatorji na vprašanje niso odgovorili s konkretnim odgovorom oz. niso označili enega od predlaganih odgovorov, so lahko izbrali odgovor "ne vem" ali "ne poznam", ali pa so v rubriki "drugo" v polju za vpis besedila sami oblikovali odgovor na vprašanje.

2.2.2 Določitev vzorca

Uradnih podatkov o številu katalogizatorjev ni. Po podatkih knjižničnega informacijskega servisa je v letu 2002 katalogiziralo vsaj eno enoto približno 900 različnih katalogizatorjev. Do novembra 2003 se je tečaja "Uporaba programske opreme COBISS2/Katalogizacija - ažuriranje baze podatkov CONOR" udeležilo okoli 670 katalogizatorjev. Kljub jasnim opredelitvam o pogojih in postopkih za delo v sistemu vzajemne katalogizacije v knjižnicah zaradi kadrovskih težav pogosto za pomoč poiščejo osebe, ki ne izpolnjujejo vseh pogojev za delo v sistemu vzajemne katalogizacije. Nekateri še vedno katalogizirajo na uporabniško ime drugega aktivnega katalogizatorja ali na uporabniško ime, ki bi moralo biti že ukinjeno, zato število uporabniških imen ne predstavlja že tudi števila aktivnih katalogizatorjev. Pomagati si ne moremo niti s seznamom bibliotekarjev, ki so opravili licenco za delo v sistemu COBISS, saj je precej bibliotekarjev, ki so izkušeni katalogizatorji in jim je licenca "priznana", nekaj pa je tudi katalogizatorjev, ki so licenco pridobili, vendar ne katalogizirajo.

Ocenjujemo, da je med slovenskimi bibliotekarji trenutno več kot 700 aktivnih katalogizatorjev, ki sodelujejo pri vzajemni katalogizaciji v sistemu COBISS.SI. Ker smo predpostavili, da bi bila stopnja odzivnosti v primeru, da bi vprašalnik naslovili na skupni elektronski naslov uporabnikov sistema COBISS.SI - na distribucijsko listo cobiss-users@izum.si - zelo nizka, smo se odločili, da vprašalnik naslovimo na kontaktne osebe polnopravnih članic sistema COBISS. Tako izbrani vzorec za izvedbo raziskave je omogočal višjo stopnjo odzivnosti in bolj objektivne rezultate raziskave, saj so kontaktne osebe polnopravnih članic sistema običajno osebe z dobrim poznavanjem več segmentov sistema in z bogatimi delovnimi izkušnjami v sistemu COBISS. Ker kontaktne osebe lahko opravljajo različna bibliotekarska ali strokovna dela, smo v primerih, ko ne katalogizirajo, kontaktne osebe videli kot posrednika, ki bo vprašalnik predal osebi, ki je v knjižnici zadolžena oziroma odgovorna za obdelavo knjižničnega gradiva.

2.2.3 Čas poteka raziskave

Raziskava "Vrednotenje modula za katalogizacijo v sistemu COBISS" je potekala od 10. maja do 9. junija 2003. Ker smo se odločili za osebno, posamično naslavljanje in pošiljanje vprašalnika vsaki kontaktni osebi posebej, nismo mogli razposlati vseh vprašalnikov naenkrat. Zadnje vprašalnike smo odposlali 18. maja in tako pričakovali odgovore do 27. maja 2003.

Do 28. maja smo prejeli 112 izpolnjenih vprašalnikov od 268 poslanih. Za evidenco prejetih odgovorov smo vprašalniku v 4. sklopu vprašanj dodali polje za vpis podatka o sigli, nazivu ali akronimu knjižnice, z opombo, da bo podatek uporabljen izključno za evidenco prejetih odgovorov in ne bo uporabljen pri analizi odgovorov¹. Tako smo tiste, ki vprašalnika niso uspeli izpolniti in vrniti, 28. maja ponovno zaprosili, da naj izpolnjen vprašalnik pošljejo najkasneje do 9. junija 2003.

Na vprašalnik se je odzvalo 142 bibliotekarjev. Prejete odgovore smo nato vsebinsko analizirali in statistično obdelali. Za statistično obdelavo odgovorov smo podatke najprej šifrirali, šifrirane podatke pa obdelali s pomočjo programov Microsoft Excel in Statistica².

1 Da bi zagotovili anonimnost odgovorov, smo prejeti izpolnjeni vprašalnik evidentirali na seznamu v raziskavo vključenih bibliotekarjev, izbrisali vse evidenčne podatke v izpolnjenem vprašalniku, vprašalnik pa preimenovali in shranili brez kakršnihkoli povezav na seznam.

2 StatSoft, Inc. (2003). STATISTICA (data analysis software system), version 6. www.statsoft.com.

3 Rezultati in razprava

Vprašalnik "Odnos uporabnikov do modula COBISS/Katalogizacija" smo po elektronski pošti poslali 268 (cca 40% populacije) od okoli 700 katalogizatorjev v sistemu COBISS.SI. Na vprašalnik se je odzvalo 142 (53%) bibliotekarjev. Vrnili so 133 (50%) izpolnjenih vprašalnikov, od kontaktnih oseb iz devetih knjižnic (3%) pa smo prejeli opravičilo, da zaradi objektivnih razlogov vprašalnika ne morejo izpolniti. Ocenjujemo, da dobljeni odgovori predstavljajo mnenja ene petine aktivnih slovenskih katalogizatorjev.

3.1 Podatki o anketirancih

3.1.1 Osnovni podatki o sodelujočih

V naslednjih tabelah so prikazani podatki o sodelujočih katalogizatorjih glede na vrsto knjižnice, spol, starost in delovne izkušnje.

Tabela 1: Sodelujoči glede na vrsto knjižnice

vrsta knjižnic	splošne	šolske	visoko-šolske	specialne	narodna	zasebna zbirka	SKUPAJ
število	42	14	33	42	1	1	133
odstotek	31%	11%	25%	31%	1%	1%	100%

Tabela 2: Starost sodelujočih

starost	do 29 let	30 do 39	40 do 49	50 do 59	60 in več	brez pod.	SKUPAJ
število	13	50	41	28	0	1	133
odstotek	10%	37%	31%	21%	0%	1%	100%

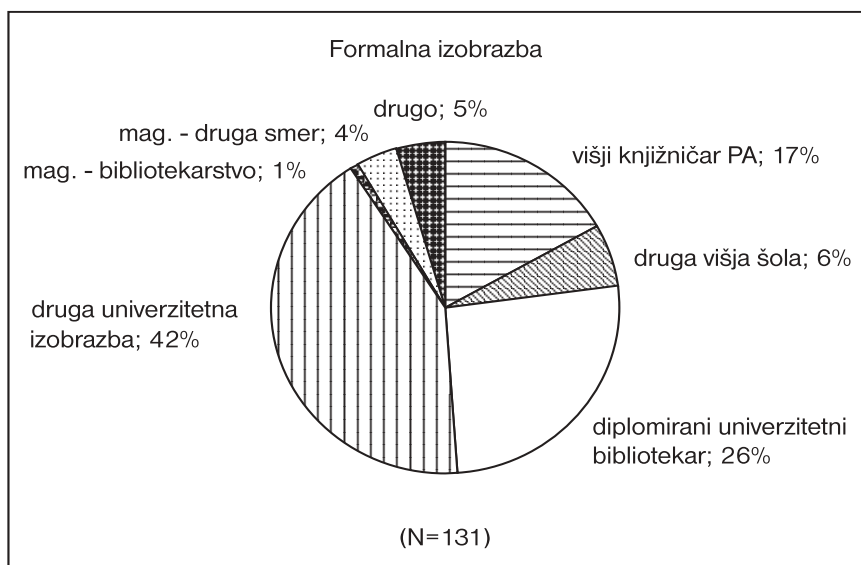
Tabela 3: Spol sodelujočih

spol	ženske	moški	brez pod.	SKUPAJ
število	111	20	1	133
odstotek	84%	15%	1%	100%

Tabela 4: Delovne izkušnje sodelujočih

delovne izkušnje	manj kot 1 leto	1 do 2 leti	3 do 5 let	5 do 10 let	več kot 10 let	brez pod.	SKUPAJ
število	5	10	24	65	28	1	133
odstotek	4%	8%	18%	48%	21%	1%	100%

3.1.2 Formalna izobrazba sodelujočih

Slika 1: Formalna izobrazba katalogizatorjev

Od 131 bibliotekarjev, ki so na vprašalniku označili podatek o formalni izobrazbi, ima 56 (43%) katalogizatorjev formalno bibliotekarsko izobrazbo: končan višješolski študij knjižničarstva na Pedagoški akademiji ali zaključen univerzitetni študij bibliotekarstva na Filozofski fakulteti.

Odgovor "drugo" je označilo šest katalogizatorjev, od katerih je eden navedel, da je diplomirani gradbeni inženir, štirje imajo srednješolsko izobrazbo, saj navajajo, da so "knjižničarji", eden pa svoje formalne izobrazbe ni opredelil.

Zaradi številčno premajhnih razredov smo za potrebe izračuna rezultatov raziskave razrede delno preoblikovali. Katalogizatorja z magisterijem iz bibliotekarstva smo priključili razredu katalogizatorjev z magisterijem na drugi smeri in tako oblikovali razred "katalogizatorji z magisterijem". Knjižničarje in diplomirane ga gradbenega inženirja - katalogizatorje, ki so bili v razredu drugo - pa smo priključili razredu katalogizatorjev "druga višja šola". Tako smo glede na izobrazbo katalogizatorjev oblikovali pet razredov.

3.1.3 Strokovni izpit in dovoljenje za vzajemno katalogizacijo

Podatek o strokovnem izpitu je označilo 130 katalogizatorjev. Strokovni izpit iz bibliotekarske stroke ima 109 katalogizatorjev, kar 21 aktivnih katalogizatorjev pa v COBISS sodeluje brez strokovnega izpita iz bibliotekarstva (5 višjih

knjižničarjev, 1 katalogizator z višjo šolo nebibliotekarske smeri, 8 diplomiranih univerzitetnih bibliotekarjev, 5 katalogizatorjev z univerzitetno izobrazbo druge smeri, en katalogizator z magisterijem iz bibliotekarstva, 1 z 'drugo izobrazbo').

Na vprašanje "Ali imate dovoljenje za vzajemno katalogizacijo (dodeljene posebne privilegije v modulu COBISS/Katalogizacija ali pridobljeno licenco)?" ni odgovoril en katalogizator. Med 132 katalogizatorji ima dovoljenje za vzajemno katalogizacijo 119 katalogizatorjev, 13 katalogizatorjev aktivno katalogizira brez pridobljenega dovoljenja.

3.1.4 Povprečna delovna obveznost

Na osnovi prejetih odgovorov je bilo ugotovljeno, da več kot polovica sodelujočih katalogizatorjev katalogizira v povprečju vsaj pol delovnega časa. Enajst katalogizatorjev (8%) je izbralo odgovor drugo³.

Tabela 5: Povprečna delovna obveznost

delovna obveznost	polni del. čas	pol del. časa	tretjina del. časa	četrt ali manj d. č.	drugo	brez pod.	SKUPAJ
število	26	47	27	21	11	1	133
odstotek	20%	35%	20%	16%	8%	1%	100%

3.1.5 Lastna ocena znanja

Katalogizatorji so svoje znanje za uporabo aplikacij lahko ocenili z ocenami od 1 do 5, pri čemer je ocena 1 pomenila - zelo slabo znanje, ocena 5 pa - zelo dobro znanje. Kot najboljše ocenjujejo svoje znanje za uporabo elektronske pošte (ocena 4,2), sledijo znanja za uporabo modula COBISS/Katalogizacija in interneta (ocena 4,1) ter urejevalnikov besedil (ocena 3,9). Znanja za uporabo podatkovnih zbirk ocenjujejo najslabše, z oceno 3,7. Elektronske pošte ne uporablja en katalogizator, šest katalogizatorjev pa navaja, da pri svojem delu ne uporabljajo urejevalnikov besedil. Enako število katalogizatorjev ni podalo ocene o svojem znanju za uporabo podatkovnih zbirk.

3 Katalogizatorji iz razreda "drugo" navajajo, da uporabljajo modul COBISS/Katalogizacija: "Po potrebi, saj za vodenje knjižnice uporabljamo drug program. COBISS/Katalogizacijo uporabljamo le za katalogizacijo tujih publikacij in za poizvedbe." "V povprečju 90% delovne obveznosti." "Poleg knjižničarskega dela delam kot raziskovalka, zato včasih delam v modulu COBISS/Katalogizacija 100%, velikokrat pa nič. Vpise v COBISS delam po potrebi, gre predvsem za bibliografije raziskovalcev, malokdaj pa za vpise novih knjig. Ne morem pa opredeliti dela kot tretjinsko ali polovično delovno obveznost." "80% delovnega časa"; "samo občasno"; "zelo odvisno od drugega dela"; "6 let 100% delovnega časa; zadnja 4 leta na vodstvenih delih pri organizaciji in usmerjanju bibliografske obdelave"; "cca 75% delovnega časa"; "Ker sem za vse sama - toliko časa, kolikor mi ga ostane od drugih obveznosti." "Kolikor mi dopušča čas." "Več kot 50% in manj kot 100% delovnega časa."

Čeprav je iz vrednosti korelacijskih koeficientov razvidno, da ima izobrazba statistično značilni vpliv le na oceno znanja za uporabo urejevalnikov besedil ($r=0,22$; $p=0,019$), lahko v Tabeli 6 vidimo, da katalogizatorji s formalno bibliotekarsko izobrazbo praviloma ocenjujejo svoje znanje slabše kot katalogizatorji z nebibliotekarsko izobrazbo. Razlogov ne poznamo, domnevamo pa lahko, da so katalogizatorji s formalno bibliotekarsko izobrazbo morda bolj kritični do svojih znanj ali pa svoja znanja ocenjujejo bolj objektivno. Tako je ocena znanja za uporabo urejevalnikov besedil višjih knjižničarjev s končano bibliotekarsko izobrazbo na Pedagoški akademiji za 0,5 ocene nižja od ocene katalogizatorjev s končano drugo višjo šolo. V primerjavi z oceno katalogizatorjev z drugo univerzitetno izobrazbo je za 0,2 nižja tudi ocena diplomiranih univerzitetnih bibliotekarjev. Podobno lahko nižje ocene zasledimo tudi pri oceni znanja za uporabo podatkovnih zbirk, vendar odstopanje ni tako izrazito. Katalogizator z magisterijem iz bibliotekarstva je svoje znanje za uporabo podatkovnih zbirk, interneta in COBISS/Katalogizacije ocenil nižje kot znanje za uporabo istih aplikacij ocenjujejo drugi katalogizatorji z magisterijem. Skupna povprečna ocena znanja diplomiranih univerzitetnih bibliotekarjev je 3,9 in je za 0,2 nižja od povprečne ocene katalogizatorjev z drugo univerzitetno izobrazbo.

Tabela 6: Ocena znanja katalogizatorjev za uporabo izbranih aplikacij

ocena znanja za uporabo:	urejevalnikov besedil			elektronske pošte			podatkovnih zbirk		
izobrazba	ocena	N	%	ocena	N	%	ocena	N	%
višji knjižničar (PA)	3,5	21	17	4,1	22	17	3,5	21	17
druga višja šola	4,0	7	6	3,8	8	6	3,6	8	7
dipl. univerzit. bibliotekar	3,8	33	27	4,1	34	27	3,6	33	26
druga univerzit. izobrazba	4,0	52	42	4,3	53	41	3,8	53	42
magisterij (bibliotekarstvo)	5,0	1	1	5,0	1	1	3,0	1	1
magisterij (druga smer)	4,6	5	4	4,8	5	4	4,2	5	4
drugo	3,6	5	4	3,8	5	4	4,0	4	3
SKUPAJ	3,9	124	100	4,2	128	100	3,7	125	100

ocena znanja za uporabo:	interneta			COBISS/Katalogizacije			povprečna ocena
izobrazba	ocena	N	%	ocena	N	%	
višji knjižničar (PA)	3,7	22	17	4,4	22	17	3,8
druga višja šola	3,6	8	6	4,3	8	6	3,8
dipl. univerzitet. bibliotekar	4,1	34	26	4,1	34	26	3,9
druga univerzitet. izobrazba	4,2	55	42	4,0	55	42	4,1
magisterij (bibliotekarstvo)	4,0	1	1	4,0	1	1	4,2
magisterij (druga smer)	4,6	5	4	4,4	5	4	4,5
drugo	3,6	5	4	4,2	6	4	3,8
SKUPAJ	4,1	130	100	4,1	131	100	4,0

3.1.6 Reprezentativnost vzorca

Z odločitvijo, da vprašalnike naslovimo na kontaktne osebe polnopravnih članic sistema COBISS v Sloveniji, smo želeli dobiti vzorec, ki bi dobro posredoval lastnosti aktivnih katalogizatorjev - kreatorjev novih in redaktorjev obstoječih zapisov. Kljub dejstvu, da ne poznamo točnega števila vseh aktivnih katalogizatorjev, ocenjujemo, da je vzorec reprezentativen, saj odraža število knjižnic v sistemu, vrste knjižnic, kot tudi prispevek novih zapisov v vzajemno bazo v letu 2002. Izjemo predstavlja le nacionalna knjižnica, saj so katalogizatorji iz Narodne in univerzitetne knjižnice v letu 2002 v vzajemno podatkovno zbirko prispevali osmino vseh zapisov. Kljub temu se zaradi sistematično določenega vzorca nismo odločili, da bi v raziskavo vključili več katalogizatorjev iz NUK-a.

Tabela 7: Prispevek novih zapisov knjižnic v COBIB v letu 2002

število zapisov:	knjižnice		
	N	N kumulativa	%
- nad 10.000 zapisov	2	2	2
- 5.001 do 9.999 zapisov	7	9	5
- 2.501 do 5000 zapisov	16	25	12
- 1.001 do 2.500 zapisov	11	36	8
- 501 do 1000 zapisov	27	63	20
- 101 do 500 zapisov	34	97	26
- 11 do 100 zapisov	22	119	17
- 1 do 10 zapisov	1	120	1
- 0 zapisov	12	132	9
SKUPAJ	132	/	100

V Tabeli 8 so prikazana števila, odstotki ter deleži razposlanih vprašalnikov in prejetih odgovorov po vrstah knjižnic. Prikazan je tudi delež izpolnjenih vprašalnikov glede na ocenjeno število vseh aktivnih katalogizatorjev.

Tabela 8: Reprezentativnost vzorca

vrsta knjižnic:	aktivni katalogizatorji	kontaktne osebe polnopravnih članic COBISS.SI			sodelujoči v raziskavi		delež	
	P ₀	P	%	% novih zapisov v COBIB ⁴	N	%	N/P	N/ P ₀
- splošne	/	65	24	21	42	31	0,65	/
- šolske	/	32	12	2	14	11	0,44	/
- visokošolske	/	57	21	41	33	25	0,58	/
- specialne	/	113	41	23	42	31	0,37	/
- nacionalna	/	1	1	13	1	1	1	/
- zasebna zbir.	/	1	1	0	1	1	1	/
SKUPAJ	~700	269	100	100	133	100	0,49	~0,19

3.2 Sklop vprašanj o modulu cobiss/katalogizacija

V vprašalniku smo v prvem sklopu katalogizatorje povprašali o njihovi oceni segmenta COBISS/Katalogizacija kot celote in ne le posameznih delov modula.

3.2.1 Komunikacija in način uporabe modula COBISS/Katalogizacija

Uvodni vprašanja v prvem sklopu sta bili namenjeni seznanitvi z vrsto komunikacije ter z načinom uporabe modula za katalogizacijo.

Ker modul COBISS/Katalogizacija nima grafičnega vmesnika, katalogizatorji modul uporabljajo različno in pri vzajemni katalogizaciji za dostop do strežnikov uporabljajo osebni računalnik ali VT-terminal. Za emulacijo VT-terminalov na osebnih računalnikih in komunikacijsko povezovanje uporabljajo programsko opremo WRQ Reflection for Unix and OpenVMS (Platforma..., 2003), v nekaterih knjižnicah pa tudi še COBISS Connect.

⁴ Podatki o deležu novih zapisov v COBIB.SI so povzeti po dokumentu Polnopravni člani sistema COBISS.SI in njihovo sodelovanje v sistemu vzajemne katalogizacije (Polnopravni..., 2003).

Tabela 9: Način uporabe modula COBISS/Katalogizacija

način uporabe:		število katalogizatorjev			
		ter.	Con.	Refl.	%
samostojno	- na terminalu	13	0	0	14
	- COBISS Connect	0	13	0	14
	- Reflection	0	0	65	35
2 načina	- na terminalu + Reflection	23	0	23	13
	- Reflection + Connect	0	5	5	6
	- na terminalu + Connect	7	7	0	8
3 načini	- na terminalu + Reflection + Connect	6	6	6	10
	SKUPAJ	49	31	99	100

Poudariti je potrebno, da več kot polovica vseh anketiranih katalogizatorjev (80 od 132) za uporabo modula za katalogizacijo še vedno uporablja terminal ali COBISS Connect. Taka uporaba ne omogoča dodatnih možnosti⁵, ki jih katalogizatorjem za uporabo istega modula omogoča programska oprema WRQ Reflection za emulacijo VT-terminalov na osebnih računalnikih.

3.2.2 Zanesljivost, hitrost in kakovost

Pojme zanesljivost, hitrost ter kakovost smo zaradi enoličnega razumevanja v vprašalniku razložili⁶.

Kot je razvidno iz tabele 10, so slovenski katalogizatorji zadovoljni z zanesljivostjo, hitrostjo in kakovostjo modula COBISS/Katalogizacija.

⁵ Marca 2001 je knjižnični informacijski servis pripravil dodatno programsko opremo Skripta COBISS za terminalski emulator Reflection for UNIX and Digital, ki vsebuje nastavitve za delo v sistemu COBISS, kot so: terminalski parametri, samodejna priključitev v omrežje na določen računalniški sistem, izvajanje potrebnih makro operacij, razporeditev funkcijskih tipk na tipkovnici, tiskanje v lokalnem in mrežnem okolju, uporaba posebnih diakritičnih znakov COBISS (http://home.izum.si/cobiss/obvestila_novosti/). Uporaba modula za katalogizacijo na osebnem računalniku prinaša katalogizatorju številne prednosti: hkraten pregled zapisa v COBISS/Katalogizaciji in zapisa prek COBISS/OPAC-a ali drugega kataloga ali podatkovne zbirke, omogoča uporabo online pomoči in online priročnikov, primerjavo zapisa v obdelavi z vzorčnim zapisom, iskanje odgovorov na določen katalogizacijski problem prek spletnega foruma...

⁶ Zanesljivost = sposobnost, da modul zadovoljivo deluje; opravlja zahtevano funkcijo; da pri delovanju ne prihaja do odpovedi - padcev - posameznih elementov ali celotnega modula; hitrost = predvsem: hitrost iskanja podatkov, hitrost dostopa do različnih funkcij, hitrost shranjevanja podatkov; kakovost = prijaznost modula za delo, varnost zbranih podatkov, zanesljivost, fleksibilnost pri vključevanju dopolnitev - vse tisto, kar prispeva, da je modul učinkovita pomoč pri delu.

Tabela 10: Ocena modula COBISS/Katalogizacija - zanesljivost, hitrost, kakovost

ocena za:	zanesljivost			hitrost			kakovost		
izobrazba	ocena	N	sd	ocena	N	sd	ocena	N	sd
višji knjižničar (PA)	4,2	22	0,6	3,8	22	0,7	4,0	22	0,8
druga višja šola	4,5	14	0,7	4,1	14	0,8	3,9	14	0,9
dipl. univerzitet. bibliotekar	4,2	34	0,8	3,9	34	1,0	3,7	34	1,0
druga univerzit. izobrazba	4,3	55	0,7	3,9	55	0,9	3,7	54	0,9
magisterij	4,1	6	0,7	4,2	6	0,8	3,7	6	0,8
SKUPAJ	4,3	133	0,7	3,9	133	0,9	3,8	132	0,9

Ugotovljeno je bilo, da ima vrsta komunikacije (Ethernet, ISDN, ADSL...) statistično značilni vpliv na oceno zanesljivosti ($r=0,17$; $p=0,48$).

3.2.3 Enostavnost uporabe in zasloni prikaz podatkov

V nadaljevanju smo poskušali preveriti mnenje katalogizatorjev o enostavnosti oziroma zapletenosti uporabe modula za katalogizacijo in o tem, kakšen se jim zdi prikaz podatkov na zaslonu. Ker smo tudi tu uporabili Likertovo petstopenjsko lestvico, je ocena 1 pomenila, da je zelo nepregleden, ocena 5 pa zelo pregleden.

Tabela 11: Enostavnost uporabe ter zasloni prikaz podatkov

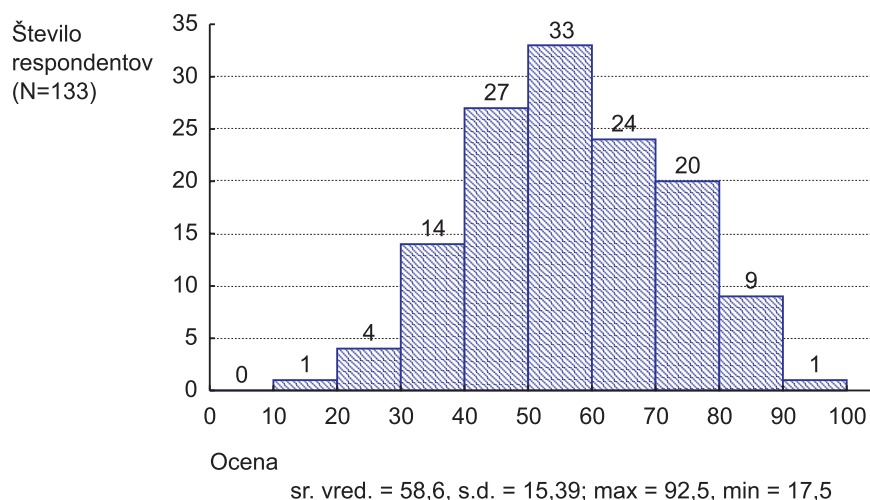
ocena za:	enostavnost uporabe					zasloni prikaz podatkov				
izobrazba	ocena	N	sd	min	max	ocena	N	sd	min	max
višji knjižničar (PA)	3,6	22	0,9	2	5	3,5	22	0,9	1	5
druga višja šola	3,7	14	0,7	3	5	3,8	14	0,8	2	5
dipl. univerzitet. bibliotekar	3,6	34	0,8	2	5	3,5	34	1,0	1	5
druga univerzit. izobrazba	3,4	55	0,9	1	5	3,5	55	0,9	1	5
magisterij	3,3	6	0,9	2	4	3,6	5	0,5	3	4
SKUPAJ	3,5	133	0,9	1	5	3,6	132	0,9	1	5

Kljub pričakovanju, da bo na zadovoljstvo z modulom za katalogizacijo vplivala stopnja in vrsta izobrazbe, iz nizkih vrednosti izračunanih korelacijskih koeficientov sledi, da je povezanost šibka in da izobrazba katalogizatorja nima statistično značilnega vpliva na oceno modula za katalogizacijo (statistično značilni vpliv pri $p < 0,050$).

3.2.4 Lestvica uporabnosti

Katalogizatorjem smo zastavili vprašanja po standardiziranem vzorcu, imenovanem System Usability Scale (SUS). System Usability Scale je enostavna lestvi-

ca z desetimi trditvami, ki posamezniku omogoča, da poda svojo oceno uporabnosti programske opreme⁷. V lestvici navedene trditve pokrivajo različne vidike uporabnosti programske opreme, zato ima lestvica visoko raven veljavnosti za merjenje uporabnosti programske opreme.

Slika 2: Lestvica uporabnosti: dosežene ocene za modul COBISS/Katalogizacija

Iz Tabele 12 je razvidno, da obstaja vpliv med vrsto knjižnice, kjer je katalogizator zaposlen, in oceno uporabnosti modula. Med najštevilčnejše zastopanimi vrstama knjižnic - med splošnimi in specialnimi - se povprečna ocena uporabnosti razlikuje za 13%. Iz nizkih vrednosti korelacijskih koeficientov je sicer razvidna šibka povezanost ($r=0,19$), vrednost $p=0,035$ pa kaže, da ima vrsta knjižnice statistično značilni vpliv na oceno uporabnosti modula za katalogizacijo (statistično značilni vpliv pri $p < 0,05$).

⁷ Trditve, ki jih lestvica uporabnosti vključuje, so bile skrbno izbrane, saj je SUS Likertova lestvica, ki zahteva, da so v raziskavo vključene trditve, pri katerih lahko respondent izraža močno strinjanje ali nasprotovanje postavljeni trditvi. Razvijalci lestvice uporabnosti so izhajali iz nabora 50 različnih trditev, ki so omogočale najbolj skrajne odgovore. Izmed predlaganih, so izbrali deset trditev z najmočnejšo medsebojno povezanostjo (od $\pm 0,7$ do $\pm 0,9$). Izbrane trditve so take, da se povprečni uporabnik s polovico zelo strinja, s polovico trditev pa se povprečni uporabnik nikakor ne strinja. Lestvica je pripravljena tako, da pozitivni trditvi sledi negativna, kar pripomore k temu, da anketirani temeljito prebere vsako trditev in premisli ali se z njo strinja ali ji nasprotuje.

Tabela 12: Lestvica uporabnosti: ocena modula COBISS/Katalogizacija po vrstah knjižnic

ocena za:	enostavnost uporabe				
vrsta knjižnic	ocena	N	sd	min	max
nacionalna	45,00	1	/	45,00	45,00
šolske	54,82	14	12,11	30,00	70,00
splošne	55,95	42	14,85	27,50	92,50
visokošolske	56,70	33	16,96	17,50	87,50
specialne	64,29	42	14,75	32,50	90,00
zasebna zbirka	65,00	1	/	65,00	65,00
SKUPAJ	58,64	133	15,39	17,50	92,50

3.3 Sklop vprašanj o vzajemni katalogizaciji

V vprašalniku smo v drugem sklopu katalogizatorje povprašali o njihovem mnenju o posameznih funkcijah modula COBISS/Katalogizacija ter o nekaterih postopkih in skupnih strokovnih osnovah vzajemne katalogizacije v sistemu COBISS.SI.

3.3.1 Uporaba nekaterih možnosti modula za katalogizacijo

Pri prvih vprašanjih drugega sklopa smo upoštevali dejstvo, da slovenski katalogizatorji modul za katalogizacijo uporabljajo bodisi prek terminala, bodisi na osebнем računalniku, zato smo upoštevali oboje. Katalogizatorje smo povprašali po tem, katere možnosti za prenos podatkov v bibliografski zapis uporabljajo, sledilo je vprašanje "Ali ste zapise za obdelano gradivo že kdaj prenesli (s pomočjo ukaza export) v urejevalnik besedil, da bi s "črkovanjem" odkrili morebitne tipkarske napake?", za konec pa še vprašanje o tem, kako si katalogizatorji pri določanju vrednosti indikatorjev, vključevanju polj in podpolj ter njihove vsebine pomagajo z obstoječimi zapisi.

Iz Tabele 13 je razvidno, da med možnostmi za prenos podatkov v bibliografski zapis katalogizatorji najpogosteje uporabljajo kopiranje vsebine enega podpolja v katerokoli drugo podpolje. Druga najpogosteje zastopana možnost je prenos podatkov v zapis iz vmesnega pomnilnika, najmanj pa je uporabljan prenos podatkov v zapis iz virov, ki niso v COBISS/Katalogizaciji (Word to COBISS). Možnost Word to COBISS uporablja samo dobra tretjina vseh tistih katalogizatorjev, ki bi jo lahko uporabljali, ker modul za katalogizacijo uporabljajo prek emulatorja Reflection.

Tabela 13: Uporaba nekaterih možnosti modula za katalogizacijo

možnosti	ne poznam	%	NE	%	DA	%	skupaj
Vprašanje 2.1:							
- edit def	22	18	41	32	64	50	127
- kopiranje iz podpolja podpolje	4	3	21	16	104	81	129
- prenos iz vmesnega pomnilnika	11	9	24	19	89	72	124
- word to COBISS	22	17	62	49	43	34	127
- podatke raje natipkam	5	4	57	46	62	50	124
Vprašanje 2.2:							
- "črkovanje" za odkrivanje napak	17	13	94	71	22	16	133
Vprašanje 2.3:							
- spisak ID-jev vzorčnih zapisov	2	2	86	70	35	28	123
- posebna oznaka v 992\$b	3	2	101	83	18	15	122
- relevanten zapis z iskalno zahtevo	1	0	12	10	113	90	126
skupne srednje vrednosti	10	8	55	44	61	48	126

Tabela 14: Uporaba možnosti Word to COBISS glede na način uporabe modula za katalogizacijo

način uporabe modula	ne poznam	%	NE	%	DA	%	skupaj
- na terminalu	3	23	8	62	2	15	13
- PC - COBISS Connect	5	5	4	33	3	25	12
- PC- Reflection	9	9	24	39	29	47	62
- ne vem	0	0	0	0	0	0	0
- drugo	0	0	0	0	1	100	1
- na terminalu + Reflection	3	3	14	61	6	26	23
- Connect + Reflection	1	1	2	50	1	25	4
- na terminalu + Connect	0	0	5	83	1	17	6
- na terminalu + Connect + Reflection	1	1	5	83	0	0	6
skupaj	22	17	62	49	43	34	127

Kljub pričakovanju, da bo na uporabo črkovanja vplivala tudi ocena znanja za uporabo urejevalnikov besedil, je iz izračunanih korelacijskih koeficientov razvidno, da imajo na uporabo možnosti za odkrivanje morebitnih tipkarskih napak statistično značilni vpliv le izkušnje pri delu s programsko opremo COBISS/ Katalogizacija ($r=0,24$; $p=0,011$) in ocena znanja za uporabo modula ($r=0,21$; $p=0,025$).

Sledilo je še vprašanje o tem, če in kako si katalogizatorji pri določanju vrednosti indikatorjev, vključevanju polj in podpolj ter njihove vsebine pomagajo z obstoječimi zapisi (vprašanje 2.3). Ker nas je v okviru tega vprašanja zanimalo,

katere možnosti, ki jih v odgovorih nismo navedli, slovenski katalogizatorji še uporabljajo pri svojem delu, smo kot četrto možnost dodali odgovor drugo. Možnost drugo je izbralo devet katalogizatorjev⁸.

Odgovori kažejo na to, da ima lahko le dobra tretjina anketiranih katalogizatorjev ažurne vzorčne zapise za gradivo, ki ga obdelujejo, saj obstaja močna medsebojna povezanost med spiskom ID-jev vzorčnih zapisov in posebno oznako za iskanje v 992\$b ($r=0,49$; $p=0,000$). Nadaljnja analiza odgovorov potrjuje visoko stopnjo uporabe obeh možnosti pri istih katalogizatorjih: polovica od 18 katalogizatorjev, ki imajo v 992\$b posebno oznako za iskanje, ima tudi spisek ID-jev vzorčnih zapisov⁹. Obstaja tudi statistično značilni vpliv med uporabo oznake za iskanje v 992\$b in uporabo iskalne zahteve ($r=0,22$; $p=0,017$). Ugotovimo lahko, da si z vzorčnimi zapisi pomaga dejansko manj kot 50 katalogizatorjev. Za določanje vrednosti indikatorjev, vključevanje polj in podpolj ter njihove vsebine 6 katalogizatorjev ne uporablja nobene od navedenih možnosti, niti ne navaja uporabe druge možnosti, večina ostalih katalogizatorjev pa nove zapise oblikuje zgolj s pomočjo podobnega zapisa iz lokalne ali vzajemne podatkovne zbirke.

3.3.2 Zagotovljenost kontrole napak

Na vprašanje "Kako ocenjujete zagotovljenost kontrole napak pri vnosu podatkov v modul COBISS/Katalogizacija?" je odgovorilo 132 katalogizatorjev. Večina slovenskih katalogizatorjev je s kontrolo napak zadovoljna, saj 113 katalogizatorjev (86%) zagotovljenost kontrole napak pri vnosu podatkov v modul za katalogizacijo ocenjuje z oceno 3 ali 4. Kontrolo napak ocenjujejo z oceno 2 štiri katalogizatorji (3%), najboljšo oceno (5) pa kontroli napak pripisuje 15 katalogizatorjev (11%).

3.3.3 Ocena uporabniških priročnikov

V vprašanju 2.5 smo katalogizatorje prosili, da s splošno oceno, ki se nanaša na popolnost, ažurnost, preglednost in uporabnost, ocenijo nekatere uporabniške priročnike. Izbrali pa smo priročnike, ki jih je za katalogizatorje, ki sodelujejo v sistemu vzajemne katalogizacije, izdal knjižnični informacijski servis že pred

8 Sedem katalogizatorjev navaja, da si za določanje vrednosti indikatorjev, vključevanje polj in podpolj ter njihove vsebine pomagajo na naslednji način: "Vodim fascikel vzorčnih zapisov." "Priročna zbirka vzorčnih primerov;" "Sproti, ker je najhitreje." "Preklopim na COBISS/OPAC." "Imam fascikel z natisnjenimi vzorčnimi zapisi." "Pogledam predvsem novejša zapise, ki jih je kreiral NUK" "Nekaj vzorčnih primerov imam natisnjenih."

9 Spisek vzorčnih zapisov imata tudi dva katalogizatorja, ki sta izbrala odgovor drugo in imata natisnjene vzorčne zapise.

leti: COMARC/B¹⁰, COMARC/H¹¹, COBISS/Katalogizacija¹² in priročnik Programske kontrole v COBISS/Katalogizaciji¹³, ter gradivo z delovnim naslovom "CONOR"¹⁴, ki sta ga knjižnični informacijski servis in narodna knjižnica pripravila v začetku leta 2003 ob vključevanju normativne kontrole osebnih imen avtorjev¹⁵.

Slovenski katalogizatorji ocenjujejo, da so uporabniški priročniki dobri, povprečna ocena za izbrane priročnike je 4.

Iz izračunanih korelacijskih koeficientov je bilo ugotovljeno, da ima na oceno vseh uporabniških priročnikov za vzajemno katalogizacijo statistično značilni vpliv ocena znanja za uporabo modula za katalogizacijo. Na oceno priročnikov COMARC/B, COMARC/H in "CONOR" imajo statistično značilni vpliv še delovne izkušnje, na oceno priročnika COBISS/Katalogizacija pa dovoljenje za vzajemno katalogizacijo (statistično značilni vpliv pri $p < ,050$).

Tabela 15: Pregled doseženih ocen nekaterih uporabniških priročnikov za COBISS/Katalogizacijo

priročnik	ocena					povpr. ocena	ne pozna	skupaj
	1	2	3	4	5			
COMARC/B	1	3	23	64	34	3,6	7	132
COMARC/H	2	2	24	63	36	4,0	6	133
COBISS/Katalogizacija	0	3	19	69	42	4,0	0	133
Programske kontrole	1	3	24	46	21	4,1	37	132
"CONOR"	1	5	20	62	31	3,9	12	131

10 COMARC/B format: format za bibliografske podatke : priročnik za uporabnike. Maribor: IZUM, 1991-<2003>.

11 COMARC/H format: format za podatke o stanju zaloge: priročnik za uporabnike. Maribor: IZUM, 1993-<2003>.

12 COBISS. Katalogizacija: priročnik za uporabnike. Maribor: IZUM, cop. 1993-<2002>

13 PROGRAMSKE kontrole v COBISS/Katalogizaciji : priročnik za uporabnike. Maribor: Institut informacijskih znanosti, 2001.

14 "CONOR" vključuje delovno gradivo "COMARC/A format: za normativne podatke", ki ga je leta 2003 izdal Institut informacijskih znanosti ter "Navodila za oblikovanje značnic in vnos v format COMARC/A", ki so jih prav tako v letu 2003 pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici; vključuje tudi obvestila in druge informacije o delu z bazo CONOR.SI.

15 V obdobju od 18. do 21. aprila 2003 je bila v sistem vzajemne katalogizacije COBISS.SI vključena normativna kontrola osebnih imen avtorjev (začetna baza podatkov CONOR.SI je vsebovala 24.580 redigiranih normativnih zapisov); hkrati je bila nameščena tudi nova verzija programske opreme COBISS/Katalogizacija, V7.0, in ostale programske opreme; izvedena konverzija vzajemne baze podatkov in vseh lokalnih bibliografskih baz podatkov za kreiranje povezav med bibliografskimi in normativnimi zapisi, nameščena nova verzija pripadajočih parametrskih datotek in izvedeno reindeksiranje vzajemne baze podatkov in vseh bibliografskih lokalnih baz podatkov.

Priročnik COBISS/Katalogizacija pozna vseh 133 katalogizatorjev, ki so vrnilo izpolnjen vprašalnik. Katalogizatorji so priročniku COBISS/Katalogizacija dodelili tudi največ dobrih ocen (42 krat ocena 5 in 69 krat ocena 4). Priročnika COMARC/B ne pozna 7 katalogizatorjev¹⁶, 6 katalogizatorjev ne pozna priročnika COMARC/H¹⁷, 9% katalogizatorjev ne pozna delovnega gradiva za normativno kontrolo osebnih imen avtorjev, kar 28% katalogizatorjev pa ne pozna priročnika Programske kontrole v COBISS/Katalogizaciji.

3.3.4 Uporaba priročnikov in pravilnikov pri delu v COBISS/Katalogizaciji

Z vprašanjem 2.6 smo poskušali pridobiti podatke o tem, v kolikšni meri slovenski katalogizatorji pri svojem delu v COBISS/Katalogizaciji uporabljajo priročnike in pravilnike, ki smo jih v vprašanju navedli z okrajšavami in oznakami¹⁸.

Tabela 16: Uporaba priročnikov in pravilnikov pri delu v COBISS/Katalogizaciji

priročniki in pravilniki	ne poznam	%	NE	%	DA	%	skupaj
- COMARC/B	3	2	9	7	118	91	130
- COMARC/H	2	2	8	6	118	92	128
- COBISS/Katalogizacija	0	0	0	0	130	100	130
- Programske kontrole	24	19	47	38	54	43	125
- CONOR	3	2	17	13	108	84	128

16 Za 7 katalogizatorjev, ki ne poznajo priročnika COMARC/B, ugotavljamo, da ima dovoljenje za vzajemno katalogizacijo 5 katalogizatorjev, en katalogizator ima 5 do 10 letne delovne izkušnje, 3 katalogizatorji so diplomirani univerzitetni bibliotekarji, 3 katalogizatorji imajo drugo univerzitetno izobrazbo, en katalogizator je svojo izobrazbo označil z "drugo".

17 Za 6 katalogizatorjev, ki ne poznajo priročnika COMARC/H, ugotavljamo, da imajo 4 katalogizatorji opravljen strokovni izpit, prav tako 4 katalogizatorji imajo tudi dovoljenje za vzajemno katalogizacijo, 2 katalogizatorja sta univerzitetna diplomirana bibliotekarja, 2 katalogizatorja imata drugo univerzitetno izobrazbo, 1 katalogizator ima magisterij iz bibliotekarstva, 1 katalogizator je svojo izobrazbo označil z možnostjo "drugo".

18 Glej tudi opombe 10-14;
 Priročnik za UNIMARC. Format za bibliografske podatke. 2. izd. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, 1999 in
 Priročnik za UNIMARC. Format za bibliografske podatke. 2. izd. z dopolnili in spremembami št. 3, 2000 in št. 4, 2002. - Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, 2003
 PPIAK: Verona, Eva. Pravilnik i priručnik za izradu abecednih kataloga. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1983-1986
 ISBD-ji: splošni in posamezni mednarodni standardni bibliografski opisi (za opis monografskih publikacij, serijskih publikacij, starejših - antikvarnih - monografskih publikacij, elektronskih virov, kartografskega gradiva, glasbenih tiskov...)
 PREKAT: priročnik za enostavno uporabo katalogizacijskih pravil. 1. popravljena izd. - Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, 2001
 ZNAČKA: priročnik za določanje značnic pri katalogizaciji. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, 2001.

priročniki in pravilniki	ne poznam	%	NE	%	DA	%	skupaj
- UNIMARC	4	3	55	45	64	52	123
- PPIAK	11	9	44	36	68	55	123
- ISBD-ji	2	2	22	17	103	80	128
- PREKAT	12	10	14	11	100	79	126
- ZNAČKA	16	13	31	25	76	61	124

Ker smo med možne odgovore navedli samo nekaj najpogosteje uporabljanih priročnikov in pravilnikov, smo dodali še možnost, da so katalogizatorji lahko vpisali, katere priročnike in pravilnike še uporabljajo¹⁹.

Iz izračunanih korelacijskih koeficientov so ugotovljeni tudi značilni medsebojni vplivi med uporabo priročnikov in delovnimi izkušnjami, dovoljenjem za vzajemno katalogizacijo, oceno znanja za uporabo COBISS/katalogizacije in številom zapisov.

3.3.5 Ocena izobraževanja za delo v COBISS/Katalogizaciji

Izobraževanje za delo v sistemu vzajemne katalogizacije izvajata v okviru svoje izobraževalne dejavnosti Narodna in univerzitetna knjižnica in Institut informacijskih znanosti. Izobraževalna programa obeh zavodov se smiselno dopolnjujeta, pri tečajih, ki so pogoj za pridobitev dovoljenja za delo v sistemu vzajemne katalogizacije, pa so pogoji in zaporedje udeležbe na tečajih celo točno določeni (Program..., 2004). Katalogizatorji so izobraževanje za delo v sistemu vzajemne katalogizacije ocenjevali s splošno oceno, ki se je nanašala na obseg, kakovost, primernost, jasnost in uporabnost izobraževanja, in sicer z ocenami od 1 do 5, pri čemer je ocena 1 pomenila, da je izobraževanje zelo slabo, ocena 5 pa, da je zelo dobro.

19 Pri odgovoru 2.6.11 katalogizatorji navajajo: "online zbirke", "Značka je razprodana; uporabljam še UDK tablice, slovarje, enciklopedije, leksikone", "Tezaver EET", "Priročnike imam dobesedno pri roki, da lahko pogledam, česar nimam v glavi." "E. Verona, bibliografije, leksikoni", "zapiske s tečajev", "Pravilnik i priručnik za izradu abecednih kataloga, Vaje iz tečajev (IZUM, NUK)", "Splošni slovenski geslovník; Spletni splošni slovenski geslovník; UDK tablice; Smernice za predmetne normativne in napotilne vpise; Smernice za normativne in napotilne vpise; Oblika in struktura korporativnih značnic", "Kratki AACR2", "Pravilnik i priručnik za izgradbu abecednih kataloga-Eva Verona" "SSG, tablice UDK" "naštete priročnike uporabljam samo občasno, ob bolj zapletenih primerih", "leksikoni, enciklopedije, bibliografije", "Vsebinska obdelava v vzajemnem katalogu, UDK tablice in abecedni register, Splošni slovenski geslovník", "UDK tablice; Verona, Eva (1986):Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga", "PKK ("Predmetnik za katoliške knjižnice"- ga še dopolnjujemo)", "v glavnem pa zapiske iz tečajev", "Kalan; Publisher's international ISBN directory; BS, SBL, ES (za CONOR)", "Druge občasno".

Tabela 17: Pregled doseženih ocen izobraževanja za delo v COBISS/Katalogizaciji

izobraževanje	ocena					povpr. ocena	ne pozna	skupaj
	1	2	3	4	5			
pri IZUM-u	0	2	13	54	61	4,3	2	132
pri NUK-u	0	10	28	60	26	3,8	7	131

3.3.6 Ocena postopkov in vsebin za pridobitev dovoljenja za delo

Splošno oceno primernosti postopkov in vsebin za pridobitev dovoljenja za delo v sistemu vzajemne katalogizacije je podalo 132 katalogizatorjev. Povprečna ocena je 3,6, standardni odklon pa je 1,0.

Tabela 18: Ocena postopkov in vsebin za pridobitev dovoljenja za delo

ocena	1	2	3	4	5	ne pozna	SKUPAJ
število	6	9	36	57	22	2	132
odstotek	5%	7%	27%	43%	17%	2%	100%

3.3.7 Ocena postopkov za redaktiranje zapisov v COBIB-u

S ciljem, da bi postopke za zagotavljanje kvalitete vzajemne podatkovne zbirke COBIB in konsistentnosti vzajemne in lokalnih baz podatkov naredili čimboljše, je bila leta 1997 pripravljena dopolnitev v programski opremi COBISS/ Katalogizacija, ki je spremenila način redaktiranja zapisov v COBIB-u.

Postopke redaktiranja je ocenilo 131 katalogizatorjev. Postopki redaktiranja zapisov v COBIB-u so prejeli povprečno oceno 3,3, kar je med povprečnimi ocenami za modul za katalogizacijo in postopke vzajemne katalogizacije najnižja povprečna ocena. 27 katalogizatorjev (20%) postopkov redaktiranja ne pozna²⁰, 3 katalogizatorji so postopke ocenili kot zelo zapletene, 10 katalogizatorjev pa meni, da so postopki redaktiranja zapisov v COBIB-u zelo enostavni. Standardni odklon je 0,9.

20 Kljub obvezni udeležbi vsaj enega delavca knjižnice, ki aktivno sodeluje v sistemu vzajemne katalogizacije, na tečaju "Uporaba programske opreme COBISS2/Katalogizacija - reševanje duplikatov in stopenjskih zapisov" ter obvezni udeležbi delavcev, pristojnih za obdelavo in redakcijo zapisov, ki sodijo v osebno bibliografijo, na tečaju "Uporaba programske opreme COBISS2/Katalogizacija - bibliografije raziskovalcev", sklepamo, da se katalogizatorji, ki so odgovorni za obdelavo knjižničnega gradiva v anketirani knjižnici, izobraževanja niso udeležili in tako nimajo privilegijev, ki bi jim dovoljevali redaktiranje zapisov v vzajemni podatkovni zbirki (Program izobraževanja IZUM: http://home.izum.si/koledar/seznam.asp?HP=HP_COBISS_Tecaji&TipD=1)

Statistično značilni vpliv na oceno postopkov za redaktiranje zapisov v vzajemni podatkovni zbirki imajo izkušnje ($r=0,3$; $p=0,001$), ocena znanja za uporabo urejevalnikov besedil ($r=0,2$; $p=0,036$) in podatkovnih zbirk ($r=0,2$; $p=0,009$) ter število zapisov, ki jih je knjižnica v preteklem letu prispevala v COBIB ($r=0,2$; $p=0,017$).

3.3.8 Odnos do skupnih strokovnih osnov sistema vzajemne katalogizacije

Da bi ugotovili, kakšen je odnos katalogizatorjev do skupnih strokovnih osnov sistema vzajemne katalogizacije COBISS.SI, smo v vprašalniku pod točko 2.10 navedli deset trditev in katalogizatorje prosili, da z ocenami od 1 do 5 ocenijo, kolikšen pomen jim pripisujejo (ocena 1 - povsem nepomembno, ocena 5 - zelo pomembno).

Iz tabele 19 je razvidno, da katalogizatorji navedenim trditvam pripisujejo velik pomen: prvih devet trditev ocenjujejo z oceno, ki je višja od 4, deseto trditev pa so na lestvici ocenili s povprečno oceno 3,8.

Tabela 19: Pregled doseženih ocen za trditve v vprašanju 2.10

trditve	ocena					ocena	ne ve	skupaj
	1	2	3	4	5			
1. opustiti lokalno prakso	5	4	16	34	68	4,2	5	132
2. mednarodna izmenjava podatkov	3	3	7	32	86	4,5	2	133
3. skrb za kakovost	1	0	1	15	116	4,8	0	133
4. dopolnilno izobraževanje	2	0	2	18	110	4,8	1	133
5. onem. delo brez licence	6	9	11	17	84	4,3	6	133
6. vključ. v delovne in eksp. skupine	1	2	10	38	77	4,5	4	132
7. opozarjati na napake	1	0	4	24	101	4,7	0	130
8. opozarjati na potrebne dopolnit.	1	0	8	24	99	4,7	0	132
9. se povezovati	1	1	6	34	90	4,6	0	132
10. izogibati se nestand. rešitvam	5	13	27	40	38	3,8	6	129
skupaj	27	34	95	280	874	/	24	1319

Ker se knjižnice v praksi pogosto poslužujejo nestandardiziranih rešitev (Dimec, 1994), so trditve, da se morajo knjižnice izogibati rešitvam, ki niso v skladu s skupnimi strokovnimi osnovami, čeprav bi s tako rešitvijo zadovoljili potrebe svojih uporabnikov, ocenile najnižje, s povprečno oceno 3,8.

V vprašalniku navedenim trditvam smo dodali še možnost "drugo". Tu katalogizatorji navajajo:

- "Težko odgovorim na vsa vprašanja, ker je za specialno knjižnico COBISS zanimiv le kot katalog, ne pa kot programska rešitev, še posebno glede na kompleksnost zapisov, ki so za specialne knjižnice drugotnega pomena in so ovira."
- "Pri 1. in 10. vprašanju odgovor ni tako enostaven. Kljub vsemu je prvotno knjižnica namenjena obiskovalcem in ne sama sebi."
- "Počistiti bazo na vzajemnem in lokalnih nivojih in nato delati po enotnih strokovnih standardih."
- "Nekaj stvari je tako samo po sebi umevnih, da jim morda pripisujemo manj pozornosti."
- "Ločeni lokalna in vzajemna baza."
- "Potrebni bi bili tečaji o novostih v katalogizaciji za tiste, ki delajo v COBISS/Katalogizacija."
- "Glede na zahteve svojih uporabnikov bi se bilo treba sproti dogovarjati o enotnih rešitvah. Za večino težav se izkaže, da so bolj splošne kot si mislimo in da se večina kolegov srečuje z enakimi težavami, le sodelovanja ni dovolj. Vsak knjižničar sedi v svoji knjižnici in se zaradi kadrovske stiske le težko premakne iz nje. Večinoma nadrejeni od knjižničarja zahtevajo nemogoče, ne poznajo dela v knjižnici in ne vedo, koliko časa strokovni delavec potrebuje za res dobro opravljeno delo. Večina knjižničarjev mora svoje delo opraviti v naglici in nimajo dovolj časa, da bi se dovolj posvetili nastali težavi."
- "Treba bi bilo dati več možnosti za specifične potrebe v lokalnih bazah."
- "Na določena časovna obdobja preverjati usposobljenost katalogizatorjev."

Iz izračunanih korelacijskih koeficientov je bilo ugotovljeno, da imajo na oceno trditve, s pomočjo katerih smo želeli določiti odnos katalogizatorjev do skupnih strokovnih osnov sistema vzajemne katalogizacije, poleg starosti in spola, statistično značilni vpliv delovne izkušnje, dnevna delovna obveznost, ocena znanja za uporabo modula za katalogizacijo, vrsta knjižnice in število zapisov.

3.3.9 Opozarjanje na napake in potrebne spremembe

Z vprašanji o opozarjanju na napake v zapisih (vprašanja 2.11 in 2.12) in na potrebne spremembe v modulu za katalogizacijo (vprašanja 2.12 in 2.13), smo želeli ugotoviti, v kolikšni meri poskušajo katalogizatorji svoje sodelovanje v sistemu vzajemne katalogizacije uskladiti s skupnimi strokovnimi osnovami. Na vprašanje o tem, če v primeru, da v zapisu opazijo napako, napako popravijo v COBIB-u, oziroma na napako opozorijo kreatorja zapisa, je odgovorilo 132 katalogizatorjev. Kljub dejstvu, da je 116 katalogizatorjev skrb za kakovost zapisov ocenilo kot zelo pomembno - z oceno 5 (tabela 19), samo 93 katalogizatorjev (70%) zapis popravi v vzajemnem katalogu ali pa o potrebnem popravku obvesti krea-

torja zapisa. Še veliko manjši je delež pritrdilnih odgovorov na vprašanje o tem, če v primeru, da katalogizatorji opazijo, da bi bila potrebna sprememba (dopolnitev, novost) v modulu za katalogizacijo, potrebo sporočijo IZUM-u. Potrebo sporoči samo 62 katalogizatorjev, kljub dejstvu, da kar 99 katalogizatorjev meni, da je trditev, da morajo katalogizatorji opozarjati na potrebne dopolnitve in uskladitve za nemoten potek vzajemne katalogizacije, zelo pomembna - ocena 5 (Tabela 19).

Od 93 katalogizatorjev, ki v primeru, da so v zapisu opazili napako, zapis popravijo ali pa na napako opozorijo kreatorja zapisa, jih 39 odgovarja, da kreator najpogosteje popravi zapis takoj, 23 katalogizatorjev ocenjuje, da kreator najpogosteje zapis popravi v roku enega tedna, 3 katalogizatorji pa ocenjujejo, da kreator zapis popravi v roku enega meseca. Odgovora, da opozorjeni kreator pusti napako v zapisu, ni označil nihče. Dodali smo tudi možnost "drugo", ki jo je izbralo 24 katalogizatorjev. Svoj odgovor je napisalo 22 katalogizatorjev, ki v odgovorih najpogosteje navajajo, da napako popravijo sami, pogost pa je tudi odgovor, da ne morejo spremljati, kdaj je kreator odpravil napako. Nekateri so v odgovoru podali tudi svoj komentar²¹.

Od 62 katalogizatorjev, ki v primeru, da opazijo, da bi bila potrebna sprememba (dopolnitev, novost) v modulu COBISS/Katalogizacija, potrebo sporočijo IZUM-u, 19 katalogizatorjev navaja, da je bila sprememba najpogosteje vključena takoj, 28 katalogizatorjev ocenjuje, da je bila sprememba vključena ob novi verziji programske opreme COBISS/Katalogizacija, 7 katalogizatorjev navaja, da je bila sprememba odložena za nedoločen čas. Odgovora, da je bila sprememba zavrnjena, ni označil nihče. Zaradi možnosti drugačnih odgovorov in komentarjev, smo dodali tudi možnost "drugo", ki jo je izbralo 9 katalogizatorjev. Svoj odgovor je napisalo 11 katalogizatorjev, ki v odgovorih najpogosteje navajajo, da je vključitev odvisna od zahtevnosti zahtevka oziroma predlagane spremembe. Nekateri so v odgovoru podali tudi svoj komentar²².

21 "Odkvisno od posameznika (kreatorja). Velja od 1. do 4." (=zapis popravi takoj, zapis popravi v roku 1 tedna, zapis popravi v roku enega meseca, pustil napako v zapisu), "Na NUK smo pisali samo enkrat, zato ker ni bilo odgovora. Napake večkrat opazimo, pa ne pišemo na NUK ravno zaradi tega. Mislim, da bi morali na NUK spodbujati katalogizatorje k pošiljanju pripomb, oz. opozarjanju na napake, ne pa to ovirati s takim odnosom." "Odkvisno od kreatorja." "Reakcije so bile zelo različne. Od tega, da so nas nadrlji, do takojšnjih popravkov." "Izkušnje so take, da nekateri katalogizatorji napake popravijo takoj in se za opozorilo zahvalijo, drugi pa napak ne popravijo nikoli (večni problem nekaterih je avtorstvo pri korporacijah)."

22 "Vse možnosti, za najpogostejšo ne vem", "nisem pošiljala takšnih zahtev, bolj podala svoje mnenje, zato ne morem izbrati nobene od naštetih možnosti", "odvisno od zahtevnosti spremembe. Nikoli pa popolnoma zavrnjena, če se je le dalo kaj urediti", "Izumu posredovala le en predlog za spremembo, ki je bil zavrnjen." "z argumenti podprta navadno tudi vključena", "vključena po določenem času".

3.3.10 Odnos katalogizatorjev do predlaganih sprememb

Da bi ugotovili, kakšen je odnos katalogizatorjev do predlaganih sprememb v sistemu vzajemne katalogizacije, smo v vprašanju 2.15 katalogizatorje prosili, da z ocenami od 1 do 5 ocenijo, kolikšen pomen jim pripisujejo (ocena 1 - povsem nepomembno, ocena 5 - zelo pomembno).

Tabela 20: Pregled doseženih ocen za trditve o predlaganih spremembah v vprašanju 2.15

trditev	ocena					povp. ocena	ne ve	skupaj
	1	2	3	4	5			
1. dodatna navodila	0	9	14	39	65	4,3	5	132
2. vzorčni zapisi	1	4	13	38	70	4,4	6	132
3. ugotavljanje uporabnosti	1	9	25	41	48	4,0	7	131
4. nadgradnja modula	0	2	14	33	72	4,4	9	130
5. dnevna obdelava	0	1	20	34	69	4,4	8	132
6. razdelitev elementov zapisa	5	7	15	44	52	4,1	8	131
skupaj	8	34	104	233	381	/	43	788

Potrebi po dodatnih navodilih pripisujejo najmanjši pomen katalogizatorji z manj kot enim letom delovnih izkušenj (ocena 3,8), največjega pa katalogizatorji z eno do dvoletnimi izkušnjami (ocena 4,8).

Potrebi po vzorčnih zapisih pripisujejo najmanjši pomen katalogizatorji z več kot petimi leti delovnih izkušenj, največjega pa katalogizatorji z manj kot enim letom delovnih izkušenj.

V vprašalniku navedenim trditvam smo dodali še možnost "drugo". Pri odgovoru katalogizatorji navajajo:

- "K 2.15.6 (izboljšanje enotnosti obdelave, poglobljena obdelava za lokalne potrebe): za vsebinsko obdelavo, vendar bi male knjižnice to le težko zmogle, saj običajno eden knjižnicar dela vse. Obstaja nevarnost, da bi imela vzajemna baza vsebinsko obdelavo dokaj slabo gesleno. Samo širše pojme. Kaj bi to koristilo uporabniku, ki išče problem v ožjem smislu neke stroke?"
- "Zelo priročne so bile "najpogostejše napake udeležencev", ki jih je NUK nekajkrat poslal po elektronski pošti. Potem pa je bila stvar razložena in smo lahko osvežili znanje. Da se na množično "zmotno" ali napačno delo katalogizatorja odzove "redaktor" in npr. po elektronski pošti opozori vse ostale."
- "Ob razvoju COBISS 3 bi bilo morda treba vprašanja zastaviti nekoliko drugače."
- "Jasna, nedvoumna, sodobna katalogizacijska pravila."

- "Kot pripombo bi dodal, da bi nujno potrebovali bolj kakovosten priročnik za vsebinsko obdelavo."
- "Več sodelovanja med katalogizatorji, sprotno obveščanje o spremembah, boljši priročniki, popoln UDK na spletu, enotni javno dostopni geslovniki."

3.3.11 Odnos katalogizatorjev do novega vmesnika

Kot zadnje smo v drugem sklopu vprašalnika katalogizatorjem zastavili hipotetično vprašanje: "Ali bi v primeru, da bi vam danes ponudili nov (zelo spremenjen) vmesnik za uporabo modula COBISS/Katalogizacija, ki bi omogočal bolj učinkovito delo in večjo kakovost bibliografskih zapisov, z veseljem pričeli delati z njim?". Na vprašanje je odgovorilo 130 katalogizatorjev: 97 katalogizatorjev odgovarja pritrdilno, 33 katalogizatorjev pa si dela z novim vmesnikom ne želi, čeprav bi jim nov vmesnik olajšal delo in izboljšal rezultate njihovega dela.

3.4 Mnenja, predlogi in pripombe katalogizatorjev

Ker smo se zaradi obsežnosti vprašalnika odločili, da v vprašalniku uporabimo predvsem vprašanja zaprtega tipa, smo katalogizatorjem omogočili, da o predmetu raziskave izrazijo svoje mnenje ter podajo predloge in pripombe.

3.4.1 Mnenja katalogizatorjev

Mnenja o modulu za katalogizacijo in o postopkih ter skupnih strokovnih osnovah vzajemne katalogizacije v COBISS.SI je navedlo 8 katalogizatorjev (dobesedno):

1. Menim, da je zahtevnost segmenta COBISS/Katalogizacija posledica vzajemnega katalogiziranja in odvisnosti knjižnic z različnimi potrebami od skupnih zapisov in izmenjave le teh med seboj v enotnem sistemu - cena za poenostavljen dostop do gradiva vseh knjižnic.
2. Menim, da je za pomanjkljiv nivo bibliografske COBIB baze poleg površne katalogizacije in neznanja, v veliki meri razlog pomanjkanje dobrega, ažurnega nacionalnega katalogizacijskega centra s konsistentno katalogizacijsko prakso in lastno pobudo pri razvoju in vsebinskimi dopolnitvami.
3. Komaj čakam, da bo cobiss katalogizacija delal v sistemu windows kot npr. internet explorer.
4. COBISS/Katalogizacija je naša strokovna in poklicna obveza, druge možnosti ni. Razvija se stroka in naše znanje z njo.
5. Vmesnik, ki je danes v uporabi, bi bilo mogoče z nekaj naporov nadomestiti z uporabniku bolj enostavnim. To bi predvsem novim katalogizatorjem in drugim uporabnikom sistema skrajšalo čas izobraževanja za samo uporabo (?).
6. Menim, da bi bilo za dvig kakovosti orodja za katalogizacijo nujno potrebno spremeniti mislenost knjižničarjev, ki še vedno razmišljajo (in preiščljajo)

o katalogizaciji v vzajemnem sistemu v kategorijah kataloških listkov in klasičnih katalogov ter začeti premišljevati v kategorijah kataloga kot podatkovne baze. Potrebno bi bilo tudi odgovoriti na vprašanje, zakaj so knjižničarji pasivni v odnosu do razvoja svojega osnovnega orodja (orodij), in ali je sploh nujno da bi bili aktivni (sploh definirati odnos do informacijskega servisa in njegove strategije približevanja velikem mednarodnem servisu kot je OCLC).

7. Zelo rada uporabljam modul COBISS/katalogizacija. Vesela sem, da program stalno dopolnjujejo v skladu s potrebami uporabnikov
8. Samo kvaliteta!

3.4.2 Predlogi katalogizatorjev

Svoje predloge o potrebnih spremembah v sistemu vzajemne katalogizacije je podalo 10 katalogizatorjev (navajamo dobesedno):

1. Za pridobitev licence naj veljajo enotni pogoji za vse - enako št. potr. zap.
2. Poleg izobraževanja novih katalogizatorjev tudi izobraževanje "starih", vsaj na kakšnih delavnicah.
3. Ločiti lokalno od vzajemne baze.
4. Katalogizatorji bi lahko imeli "chat room", kjer bi se lahko posvetovali med seboj.
5. V sistem bi bilo potrebno vključiti VSE knjižnice.
6. V modulu COBISS/Katalogizacija bi bilo potrebno več skrbi posvetiti vsebinski obdelavi gradiva.
7. Občasno preverjanje licenc za delo v COBIB-u.
8. Večjo ažurnost s strani NUK-a kot nacionalne knjižnice za vzajemni nivo ter njihovo večjo strokovno koordinacijo pri tekočih problemih (npr. za CONOR) z bolj jasnimi in natančnimi navodili.
9. Potrebno bi bilo spremeniti sistem izobraževanja.
10. Večja kontrola nad vzajemno bazo (redaktor)!

3.4.3 Pripombe

Katalogizatorji so o sistemu vzajemne katalogizacije navedli tudi pripombe (dobesedno):

1. Delo lepo teče. Težava v knjižnicah je, ker ne dobimo "kadra". Kako do ljudi?
2. Moti me način sporočanja, da je nekomu dodeljena licenca za delo v COBIS-SU. Jaz sem jo dobila kot dopis iz NUK-a. Zdi se mi, da ne bi bil prehud finančni zalogaj, če bi to licenco oblikovali kot potrdilo. Mogoče so to sedaj že naredili, žal pa imam jaz še vedno kot potrdilo o znanju oz. dovoljenju za vpisovanje zapisov samo en dopis, kjer nekdo (delodajalec), ki se ne spozna na zadeve, težko najde poved (stavek) o licenci.

3. Za uveljavljanje sprememb v katalogizaciji niso dovolj samo odločitve Komisije za katalogizacijo pri ZBDS, ampak tudi javna razprava v forumih, ki se naj odprejo na internetu.
4. Preveč katalogizatorjev, preveč napak (tudi nacionalke), pomanjkljiva-neučinkovita kontrola zapisov.
5. Glede na to, da je Vaša anketa prišla v času vključitve baze CONOR v katalogizacijo, je treba omeniti, da je tovrstna povezava ZELO spremenila način dela v katalogizaciji in knjižnicam močno zakomplicirala delo v katalogizaciji. Gre za nemogoče razmere predvsem pri tujih avtorjih, ko na osnovi publikacije ni mogoče ugotoviti identitete avtorja. Mislim, da si bomo s prevzemanjem napačnih imen naredili nacionalno sramoto.
6. Delo v COBISS/Katalogizaciji bi bilo prijaznejše in z manj napakami, če bi bilo v Windowsih in z urejevalnikom besedila Word.
7. Da lahko dela vsak kar hoče!

3.4.4 Koristnost raziskave

V tretjem sklopu vprašalnika smo katalogizatorjem zastavili vprašanje: "Ali menite, da bo raziskava o uporabnosti modula COBISS/Katalogizacija koristna za nadaljnji razvoj vzajemne katalogizacije v Sloveniji?" Na zastavljeno vprašanje je odgovorilo 125 katalogizatorjev: 111 katalogizatorjev meni, da bo raziskava koristna²³, 14 katalogizatorjev pa, da raziskava za nadaljnji razvoj sistema vzajemne katalogizacije v Sloveniji ne prinaša nikakršnih koristi. 8 katalogizatorjev ni izbralo odgovora in zato nekateri od njih v točki 3.10 navajajo, da manjka odgovor "ne vem". V točki 3.10 so katalogizatorji navedli tudi druge pripombe, ki se nanašajo tako na vsebino kot tudi na obliko vprašalnika oziroma vprašanj ali odgovorov, ter predloge in mnenja o vprašalniku.

4 Diskusija

Glede na rezultate, ki smo jih pridobili ob analizi odgovorov vrnjenih vprašalnikov, ugotovitve raziskave potrjujejo naslednja pred raziskavo postavljena predvidevanja:

- da so slovenski bibliotekarji zadovoljni z modulom COBISS/Katalogizacija,
- da so slovenski bibliotekarji na splošno zadovoljni z uporabniškimi priročniki za delo v COBISS/Katalogizaciji,

²³ Odgovore prav vseh pa bi verjetno lahko dopolnili s komentarjem enega od anketiranih katalogizatorjev, ki navaja, da bi bil odgovor: UPAM najustreznejši.

- da katalogizatorji ocenjujejo, da je izobraževanje za delo v COBISS/Katalogizaciji dobro,
- da slovenski katalogizatorji ocenjujejo, da so postopki in vsebine za pridobitev dovoljenja za delo v sistemu vzajemne katalogizacije primerni,
- da se slovenski katalogizatorji zavedajo pomena skupnih strokovnih osnov sistema vzajemne katalogizacije vendar pogosto ne storijo veliko, da bi jih spoštovali,
- da se slovenski katalogizatorji zavedajo, da so spremembe potrebne, vendar jih težko sprejmejo in
- da večina katalogizatorjev ne uporablja prednosti, ki jih za delo v terminalskem vmesniku modula COBISS/Katalogizacija prinaša uporaba osebnega računalnika.

Ugotovitve raziskave pa ne potrjujejo predpostavk, da večina katalogizatorjev modul COBISS/Katalogizacija še vedno uporablja na terminalu in da večina katalogizatorjev le občasno uporablja priročnike pri svojem delu.

Pred izvedbo raziskave smo tudi predpostavili, da bomo pri skupinah uporabnikov analizirali vpliv nekaterih skupnih značilnosti na izbiro možnih odgovorov. Ugotovitve raziskave potrjujejo delno ali popolno zavrnitev predpostavljenih medsebojnih vplivov:

- da je spremembam najmanj naklonjena generacija izkušenih katalogizatorjev,
- da so mlajši katalogizatorji bolj kritični in zato tudi bolj podpirajo in sprejemajo spremembe,
- da je mlajšim katalogizatorjem računalniška tehnologija bolj domača in jim terminalski vmesnik zato predstavlja oviro za bolj učinkovito delo,
- da so izkušeni katalogizatorji z modulom COBISS/Katalogizacija bolj zadovoljni kot katalogizatorji z manj izkušnjami,
- da katalogizatorji s formalno izobrazbo nebibliotekarske smeri ocenjujejo zagotovljenost kontrole napak pri vnosu kot dobro,
- da katalogizatorji s formalno izobrazbo nebibliotekarske smeri skupnim strokovnim osnovam vzajemne katalogizacije ne pripisujejo velikega pomena,
- da katalogizatorji iz knjižnic, ki letno prispevajo do 100 zapisov, ocenjujejo, da je modul dober in ne potrebuje izboljšav.

5 Zaključek

Ugotovitve raziskave kažejo, da so slovenski katalogizatorji zadovoljni z modulom za katalogizacijo. Modul COBISS/Katalogizacija kot celoto ocenjujejo z do-

brimi ocenami, tako pri ocenjevanju zanesljivosti, hitrosti, kakovosti, enostavnosti uporabe in zaslonskega prikaza podatkov, kot tudi pri ocenjevanju uporabnosti programske opreme na lestvici uporabnosti. Delež katalogizatorjev, ki za emulacijo VT-terminalov na osebni računalnikih in komunikacijsko povezovanje uporabljajo programsko opremo WRQ Reflection se povečuje, nezadostna pa je uporaba prednosti, ki jih za delo v terminalskem vmesniku prinaša uporaba osebnega računalnika. Tudi kadar katalogizatorji modul za katalogizacijo uporabljajo prek osebnega računalnika, izkoriščajo predvsem tiste možnosti, ki so jih uporabljali pri katalogizaciji prek terminala. Prav tako kot sam modul za katalogizacijo so katalogizatorji z dobrimi ocenami ocenili tudi uporabniške priročnike in izobraževanje za delo v sistemu vzajemne katalogizacije. Nekoliko nižje so ocenili postopke in vsebine za pridobitev dovoljenja za delo v sistemu vzajemne katalogizacije, vendar je ocena še vseeno dobra. Ugotovitve raziskave so tudi pokazale, da je odnos slovenskih katalogizatorjev do skupnih strokovnih osnov sistema vzajemne katalogizacije zelo dober. Katalogizatorji v vprašalniku navedenim trditvam pripisujejo velik pomen, na žalost pa rezultati te in prejšnjih raziskav potrjujejo, da so prizadevanja za skupne strokovne osnove v praksi le občasna.

Slovenski katalogizatorji pripisujejo spremembam, ki bi omogočile bolj učinkovito delo, zelo velik pomen, zato bi bilo potrebno čim hitreje izvesti vsaj tiste spremembe, ki ne zahtevajo velikih kadrovske in finančne vložitve, prinesejo pa lahko večjo kakovost strokovne obdelave v nacionalnem bibliografskem sistemu. Navedeno bi lahko dosegli z izdelavo jasnih in natančnih dodatnih navodil za obdelavo knjižničnega gradiva, izdelavo in sprotnim dopolnjevanjem vzorčnih zapisov, z zagotavljanjem kakovostne popolne dnevne obdelave nacionalne produkcije ter s čim hitrejšim prehodom celotne obdelave s terminalov na osebne računalnike. Za učinkovito uporabo osebnega računalnika pri katalogizaciji bi bilo potrebno v okviru izobraževanja, ki ga že izvajata NUK in IZUM, omogočiti tudi dodatno izobraževanje za uporabo emulatorja Reflection za VT-terminalske in dodatne možnosti, ki jih katalogizatorjem prinaša uporaba osebnega računalnika.

Nekatere spremembe, ki smo jih predlagali v raziskavi, so bile pred objavo rezultatov raziskave delno že izvedene. Knjižnični informacijski servis je v marcu 2004 uvedel javen e-forum »Katalogizacija z normativno kontrolo« za knjižničarje - katalogizatorje, ki se pri svojem delu dnevno srečujejo z normativno kontrolo in lahko v forumu tudi aktivno sodelujejo. Prav aktivno sodelovanje je tisto, ki bo privedlo do potrebnih sprememb in tako omogočilo, da bo delo v vzajemni katalogizaciji bolj učinkovito. Omogočilo bo vse tisto, česar si katalogizatorji želijo, ko v svojih predlogih navajajo, da je potrebnega »Več sodelovanja med katalogizatorji ter sprotno obveščanje o spremembah...« Ugotavljamo, da bo potrebno tudi na področju obveščanja in informiranja katalogizatorjev storiti še marsikaj. Za ažurno obveščanje o spremembah (in seveda tudi o napakah) bo

morala poskrbeti tudi nacionalna knjižnica. Aktivnosti, ki so bile pred leti že vpeljane²⁴ in so bile po mnenju katalogizatorjev "zelo priročne", so bile v zadnjih letih opuščene²⁵, zato katalogizatorji upravičeno navajajo, da je potrebna "ažurnost s strani NUK-a kot nacionalne knjižnice za vzajemni nivo ter večja strokovna koordinacija pri tekočih problemih (npr. za CONOR) z bolj jasnimi in natančnimi navodili".

Da bi nacionalni vzajemni bibliografski sistem deloval čim bolje in v skladu z veljavnimi mednarodnimi standardi in priporočili, pa je potrebno izvesti tudi vse spremembe, ki so nujne za prehod vzajemne katalogizacije na novo platformo. Prav vsi v sistem vključeni subjekti si morajo prizadevati, da bo nacionalni vzajemni bibliografski sistem deloval na sodobni, dobro načrtovani, standardizirani in v praksi preizkušeni programski opremi, ki bo v povezavi s tehnološkimi možnostmi sodobne strojne in programske opreme omogočala učinkovito delo, za katerega je potrebno zagotavljati ažurna navodila, priporočila in pomoč za podporo strokovnemu delu, poleg že obstoječega izobraževanja pa organizirati še dodatno izobraževanje in permanentno preverjanje usposobljenosti vseh, ki sodelujejo v sistemu vzajemne katalogizacije (Likar, 2003, str. 27-30).

6 Citirani viri

1. Brooke, J. (1996). *SUS - A quick and dirty usability scale*. Pridobljeno 2.2.2003 s spletne strani: <http://www.usability.serco.com/trump/documents/Suschart.doc>
2. Gediga, G., Hamborg, K. C. & Dünstsch, I. (2001). Evaluation of Software systems. - V: *Encyclopedia of computer science and technology* (str. 166-192). New York: Dekker, 44 (Supplement 29).
3. Gediga, G., Hamborg, K. C. & Dünstsch, I. (1999). *The IsoMetrics Usability Inventory: an operationalisation of ISO 9241-10 supporting summative and formative evaluation of software systems*. Pridobljeno 5.2.2003 s spletne strani: <http://people.freenet.de/gediga/bit99.pdf>

24 Redaktorica vzajemnega kataloga je vsem slovenskim katalogizatorjem po elektronski pošti sporočala "novosti" in "najpogostejše napake udeležencev", na spletni strani ZBDS pa je v okviru komisije za katalogizacijo organizirala diskusijsko skupino ter rubriko za predloge in pripombe v zvezi s pravili za katalogizacijo. Leta 2000 je začela tudi graditi zbirko elektronskih priročnikov za katalogizatorje.

25 Navedeno potrjuje tudi dejstvo, da je virtualna knjižnica za bibliotekarstvo (Infolib), ki so jo v NUK-u februarja 2003 "oblikovali z namenom, da bi bibliotekarjem in študentom bibliotekarstva olajšali iskanje relevantnih informacijskih virov na internetu" kljub navedbi, da bodo izbor področij postopoma dopolnjevali, za področje katalogizacije še vedno zelo nepopolna in ne prinaša novosti.

4. Dimec, Z. (1994): Strokovna usposobljenost za katalogizacijo v COBISSu: analiza problematike in možni ukrepi za izboljšanje. *Knjižnica*, 38 (3-4), 75-92.
5. Likar, T. (2003). Enotna obdelava knjižničnega gradiva – pogoj za izmenjavo in skupno uporabo bibliografskih zapisov. *Knjižnica*, 47 (1-2), 7-34.
6. Nidorfer, M. (1993). Knjižničarska entropija Univerzitetne knjižnice Maribor na poti v knjižnični informacijski sistem : obdobje 1990-1993. V: *Zbornik ob devetdesetletnici Univerzitetne knjižnice Maribor (1903-1993) in stoletnici rojstva Janka Glazerja (1893-1975)* (str. 56-75). Maribor: Univerzitetna knjižnica.
7. *Platforma COBISS* (2003). Pridobljeno 1.4.2003 s spletne strani: http://www.cobiss.net/platforma_cobiss.htm
8. *Polnopravni člani sistema COBISS.SI in njihovo sodelovanje v sistemu vzajemne katalogizacije* (2003). Maribor: Institut informacijskih znanosti.
9. *Program izobraževanja NUK* (2004). Pridobljeno 8.1.2004 s spletne strani: <http://www.nuk.uni-lj.si/izobrazevalni/program2004.pdf>
10. *Questionnaire for user interaction satisfaction: QUIS* (2000). Pridobljeno 2.2.2003 s spletne strani: <http://www.lap.umd.edu/QUIS/index.html>
11. Seljak, M. (2000). Poti do konsistentnih katalogizacijskih pravil. *COBISS obvestila*, 5 (4), 29-49.
12. *Software usability measurement inventory (SUMI): the de facto industry standard evaluation questionnaire for assessing quality of use of software by end users* (9.4.2002). Pridobljeno 30.1.2003 s spletne strani: <http://www.ucc.ie/hfrg/questionnaires/sumi/index.html>
13. Urbajs, A. (1991). Vidiki kvalitete vzajemne in lokalnih baz v sistemu vzajemne katalogizacije. V: *Tretiranje znanstvenih in strokovnih publikacij in polpublikacij v online dostopnih bazah podatkov za znanost in tehnologijo. 14. posvetovanje o znanstvenih in strokovnih publikacijah in polpublikacijah, Maribor, 16.-18. 12. 1991.* (str. 269-273). Maribor: Univerza, Institut informacijskih znanosti.

Mag. Tatjana Likar je zaposlena na Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije, v oddelku za založništvo in knjižničarstvo.

Naslov: Maistrova 10, 1000 Ljubljana

Naslov elektronske pošte: tatjana.likar@gov.si

Dr. Maja Žumer je docentka na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Naslov: Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana

Naslov elektronske pošte: maja.zumer@ff.uni-lj.si

Priloga 1: Vprašalnik "Odnos uporabnikov do modula COBISS/Katalogizacija"

I. sklop: MODUL COBISS/Katalogizacija

V prvem sklopu so vprašanja o vrsti komunikacije (vpliv na hitrost prenosa podatkov), načinu uporabe (terminalski dostop : dostop prek emulatorja) ter vprašanja o vašem splošnem mnenju o modulu COBISS/Katalogizacija. Prosim, da pri izbiri odgovorov na splošna vprašanja poskušate oceniti segment COBISS/Katalogizacija kot celoto, in ne le posameznih delov modula. Na vprašanja odgovorite tako, da izberete (označite) odgovor oz. vrednost od 1 - 5. Če izberete odgovor drugo, prosim da v polje za vpis besedila navedete podatek.

- 1.1 Kakšno komunikacijsko opremo do vozlišča ARNES uporablja vaša knjižnica?**
Ethernet ☐
ISDN ☐
ADSL ☐
ne vem ☐
drugo - vpišite:
- 1.2 Kako uporabljate modul COBISS/Katalogizacija? (Možnih je več odgovorov.)**
na terminalu ☐
PC - COBISS Connect ☐
PC- Reflection ☐
ne vem ☐
drugo - vpišite:
- 1.3 Kako bi ocenili COBISS/Katalogizacijo glede na:**
(Ocenite z ocenami od 1- 5: ocena 1 pomeni - zelo slabo, ocena 5 - zelo dobro.)
1. zanesljivost 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐
(Zanesljivost = sposobnost, da modul zadovoljivo deluje; opravlja zahtevano funkcijo; da pri delovanju ne prihaja do odpovedi - padcev - posameznih elementov ali celotnega modula.)
2. hitrost 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐
(Hitrost = predvsem: hitrost iskanja podatkov, hitrost dostopa do različnih funkcij, hitrost shranjevanja podatkov.)
3. kakovost 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐
(Kakovost = prijaznost modula za delo, varnost zbranih podatkov, zanesljivost, fleksibilnost pri vključevanju dopolnitev - vse tisto, kar prispeva, da je modul učinkovita pomoč pri delu.)
- 1.4 Kakšen se vam zdi modul COBISS/Katalogizacija glede uporabe?**
(Ocenite z ocenami od 1- 5: ocena 1 pomeni - zelo zapleten, ocena 5 - zelo enostaven.)
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐
- 1.5 Kakšen se vam zdi prikaz podatkov na zaslonu v COBISS/Katalogizaciji?**
(Ocenite z ocenami od 1- 5: ocena 1 pomeni - zelo nepregleden, ocena 5 - zelo pregleden.)
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐
- 1.6 Prosim, da označite, v kakšni meri se strinjate z naslednjimi trditvami:**
(Ocenite z ocenami od 1- 5: ocena 1 pomeni - nikakor se ne strinjam, ocena 5 - zelo se strinjam.)
1. COBISS/Katalogizacijo rad/a uporabljam.
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐
2. COBISS/Katalogizacija se mi zdi po nepotrebnem tako kompleksna.
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐
3. Uporaba COBISS/Katalogizacije je enostavna.
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐
4. Za uporabo COBISS/Katalogizacije potrebujem pomoč in nasvete.
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐
5. Različne funkcije segmenta COBISS/Katalogizacija so zelo dobro povezane v celoto.
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐
6. V modulu COBISS/Katalogizacija je preveč nedoslednosti (nekonistentnosti).
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐

7. Menim, da se lahko (skoraj) vsak hitro nauči uporabljati COBISS/Katalogizacijo.
 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐
8. Uporaba COBISS/Katalogizacije je okorna.
 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐
9. Pri uporabi COBISS/Katalogizacije sem zelo sigurna/siguren. (nisem negotov/a)
 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐
10. Za samostojno uporabo COBISS/Katalogizacije se je potrebno zelo veliko naučiti.
 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐

II. sklop: KATALOGIZACIJA

V drugem sklopu so vprašanja o vašem mnenju o določenih funkcijah modula COBISS/Katalogizacija ter o nekaterih postopkih in skupnih strokovnih osnovah vzajemne katalogizacije v sistemu COBISS. Na vprašanja odgovorite tako, da izberete (označite) odgovor oz. vrednost od 1 - 5. Če izberete odgovor drugo, prosim da v polje za vpis besedila navedete podatek.

2.1 Katere možnosti za prenos podatkov v bibliografski zapis uporabljate?

	NE POZNAM	NE	DA
Prenos s pomočjo določitve privzetih vrednosti (edit def).	☐	☐	☐
Kopiranje vsebine enega podpolja v katerokoli drugo podpolje.	☐	☐	☐
Prenos podatkov v zapis iz vmesnega pomnilnika.	☐	☐	☐
Prenos podatkov v zapis iz virov, ki niso v COBISS/Katalogizaciji (Word to COBISS)	☐	☐	☐
Ker je prenos zapleten, v nekaterih primerih podatkov ne prenašam in jih raje natipkam.	☐	☐	☐

2.2 Ali ste zapise za obdelano gradivo že kdaj prenesli (s pomočjo ukaza export) v urejevalnik besedil, da bi s "črkovanjem" odkrili morebitne tipkarske napake?

NE POZNAM	NE	DA
☐	☐	☐

2.3 Ali si pri delu (za določanje vrednosti indikatorjev, vključevanje polj in podpolj ter njihove vsebine) pomagata z obstoječimi zapisi? Kako?

	NE POZNAM	NE	DA
Imam spisek ID-jev vzorčnih zapisov.	☐	☐	☐
V vzorčnih zapisih imam v 992\$b posebno oznako za iskanje.	☐	☐	☐
Z ustrezno iskalno zahtevo poiščem relevanten zapis.	☐	☐	☐
Drugo - napišite:			

2.4 Kako ocenjujete zagotovljenost kontrole napak pri vnosu podatkov v modul COBISS/Katalogizacija?

(Ocenite z ocenami od 1- 5: ocena 1 pomeni - zelo slaba, ocena 5 - zelo dobra.)

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

2.5 Ocenite uporabniške priročnike za COBISS/Katalogizacijo (splošna ocena, ki se nanaša na popolnost, ažurnost, preglednost, uporabnost...).

(Ocenite z ocenami od 1- 5: ocena 1 pomeni - zelo slabo, ocena 5 - zelo dobro.)

COMARC/B	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	ne poznam	☐
COMARC/H	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	ne poznam	☐
COBISS/Katalogizacija	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	ne poznam	☐
Programske kontrole	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	ne poznam	☐
CONOR	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	ne poznam	☐

2.6 Označite katere priročnike in pravilnike uporabljate pri delu:

COMARC/B	NE ☐	DA ☐	ne poznam	☐
COMARC/H	NE ☐	DA ☐	ne poznam	☐
COBISS/Katalogizacija	NE ☐	DA ☐	ne poznam	☐
Programske kontrole	NE ☐	DA ☐	ne poznam	☐
CONOR	NE ☐	DA ☐	ne poznam	☐

UNIMARC	NE ☐	DA ☐	ne poznam ☐
PPIAK	NE ☐	DA ☐	ne poznam ☐
ISBD-je	NE ☐	DA ☐	ne poznam ☐
PREKAT	NE ☐	DA ☐	ne poznam ☐
ZNAČKA	NE ☐	DA ☐	ne poznam ☐
Drugo - vpišite:			

2.7 Ocenite izobraževanje za delo v COBISS/Katalogizaciji (splošna ocena, ki se nanaša na obseg, kakovost, primernost, jasnost, uporabnost... izobraževanja).

(Ocenite z ocenami od 1- 5: ocena 1 pomeni - zelo slabo, ocena 5 - zelo dobro.)

pri IZUM-u	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	ne poznam ☐
pri NUK-u	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	ne poznam ☐

2.8 Ocenite primernost postopkov in vsebin za pridobitev dovoljenja (licence) za delo v vzajemni katalogizaciji (splošna ocena, ki se nanaša na obseg, kakovost, uporabnost, učinkovitost...).

(Ocenite z ocenami od 1- 5: ocena 1 pomeni - zelo neprimerno, ocena 5 - zelo primerno.)

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	ne poznam ☐
----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	------------------------------------

2.9 Kako ocenjujete postopke redaktiranja zapisov v COBIB-u?

(Ocenite z ocenami od 1- 5: ocena 1 pomeni - zelo zapleteno, ocena 5 - zelo enostavno.)

1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	ne poznam ☐
----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	------------------------------------

2.10 Prosim, da pri naslednjih trditvah označite, kolikšen pomen jim pripisujete.
(Ocenite z ocenami od 1- 5: ocena 1 pomeni - povsem nepomembno, ocena 5 - zelo pomembno.)

Da bi knjižnice svoje sodelovanje v sistemu uskladile s skupnimi strokovnimi osnovami, morajo:

- opusti lokalno prakso pri strokovni obdelavi in sprejeti pravila za enotno strokovno obdelavo;
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- sprejeti zahtevo sistema, da morajo bibliografski zapisi izpolnjevati pogoje za mednarodno izmenjavo podatkov, in opusti splošno mišljenje, da je avtomatizirana katalogizacija zgolj sredstvo za zagotavljanje avtomatizirane izposoje;
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- skrbeti za čim boljšo kakovost vzajemnega in lokalnih katalogov;
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- strokovnim delavcem omogočiti osnovno in stalno dopolnilno izobraževanje in samoizobraževanje za izvirno katalogizacijo;
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- onemogočiti sodelovanje v procesu vzajemne katalogizacije osebam, ki nimajo dovoljenja (nimajo preverjenih potrebnih znanj) za vzajemno katalogizacijo;
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- podpirati vključevanje strokovnih delavcev v delovne in ekspertne skupine za področje vzajemne katalogizacije;
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- opozarjati na napake v delovanju sistema;
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- opozarjati na potrebne dopolnitve in uskladitve za nemoten potek vzajemne katalogizacije;
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- se povezovati z drugimi udeleženci sistema s ciljem usklajevanja dela, razreševanja nejasnosti in izboljšanja kakovosti;
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- se izogibati rešitvam, ki niso v skladu s skupnimi strokovnimi osnovami, čeprav bi s tako rešitvijo zadovoljili potrebe svojih uporabnikov.
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- Drugo - vpišite:

2.11 Ali v primeru, da v zapisu opazite napako, napako popravite v COBIBU oz. na napako opozorite kreatorja zapisa?

☐ NE ☐ DA

2.12 Odgovorite v primeru, da ste na vprašanje 2.11 odgovorili z DA.

2.12 V primeru, da ste na napako/e opozorili kreatorja zapisa, je kreator najpogosteje:

1. zapis popravil takoj	☐
2. zapis popravil v roku 1 tedna	☐
3. zapis popravil v roku 1 meseca	☐
4. pustil napako v zapisu	☐
5. Drugo - vpišite:	

2.13 Ali v primeru, da opazite, da bi bila potrebna sprememba (dopolnitev, novost) v modulu COBISS/Katalogizacija, potrebo sporočite IZUM-u?

☐ NE ☐ DA

2.14 Odgovorite v primeru, da ste na vprašanje 2.13 odgovorili z DA.

2.14 V primeru, da ste potrebo/e po spremembi (dopolniti, novosti) sporočili IZUM-u, je bila sprememba najpogosteje:

1. vključena takoj	☐
2. vključena ob novi verziji	☐
3. odložena za nedoločen čas	☐
4. zavrnjena	☐
5. Drugo - vpišite:	

2.15 Prosim, da pri naslednjih trditvah označite, kolikšen pomen jim pripisujete.
(Ocenite z ocenami od 1- 5: ocena 1 pomeni - povsem nepomembno, ocena 5 - zelo pomembno.)

Da bi bilo delo v vzajemni katalogizaciji bolj učinkovito, so potrebne naslednje spremembe:

- izdelava dodatnih navodil za obdelavo posameznih vrst knjižničnega gradiva (npr. avdio in video gradiva, serijskih publikacij, online publikacij, kartografskega gradiva...);
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- izdelava in sprotno dopolnjevanje vzorčnih zapisov za vse vrste knjižničnega gradiva na različnih nosilcih;
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- ugotavljanje uporabnosti priročnikov, smernic, navodil in vzorčnih zapisov (diskusijske skupine, e-bilten katalogizatorjev, kratki (redni) vprašalniki, redni tematski posveti oz. delavnice...);
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- nadgradnja modula za katalogizacijo v integrirani vmesnik, ki bi omogočal uporabo prednosti, ki jih za delo v terminalskem vmesniku modula COBISS/Katalogizaciji prinaša uporaba osebnega računalnika (nadgradnja terminalskega uporabniškega vmesnika z vključitvijo online priročnikov, smernic ter navodil, vzorčnih zapisov, računalniških javnih katalogov, sodobnega programa za elektronsko pošto, urejevalnika besedil, diskusijskega foruma...);
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- zagotavljanje kakovostne popolne dnevne obdelave nacionalne produkcije in vsesplošna uvedbo križnih kontrol (racionalizacija obdelave in zagotavljanje konsistentnosti zapisov ...);
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- razdelitev elementov zapisa na obvezne za vzajemno raven in izbirne za lokalno raven (izboljšanje enotnosti obdelave, poglobljena obdelava za lokalne potrebe).
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ ne vem ☐
- Drugo - vpišite:

2.16 Ali bi v primeru, da bi vam danes ponudili nov (zelo spremenjen) vmesnik za uporabo modula COBISS/Katalogizacija, ki bi omogočal bolj učinkovito delo in večjo kakovost bibliografskih zapisov, z veseljem pričeli delati z njim?

☐ NE ☐ DA

III. sklop: PODATKI O ANKETIRANCU

V tretjem sklopu so vprašanja o vaših izkušnjah pri delu z modulom COBISS/Katalogizacija, vaši formalni izobrazbi, obsegu vašega dela v COBISS/Katalogizaciji ter o tem kako ocenjujete svoje poznavanje nekaterih aplikacij, ki jih bibliotekarji pri svojem delu najpogosteje uporabljajo. Na vprašanja odgovorite tako, da izberete (označite) odgovor oz. vrednost od 1 - 5. Pri odgovoru drugo, prosim da v polje za vpis besedila navedete podatek.

3.1 Vaša starost:

1.	do 29 let	☐
2.	30-39 let	☐
3.	40-49 let	☐
4.	50-59 let	☐
5.	60 in več let	☐

3.2 Spol:

1.	moški	☐
2.	ženski	☐

3.3 Koliko časa že delate s programsko opremo COBISS/Katalogizacija?

1.	manj kot 1 leto	☐
2.	1-2 leti	☐
3.	3-5 let	☐
4.	5-10 let	☐
5.	več kot 10 let	☐

3.4 Prosim, da označite vašo formalno izobrazbo:

1.	višji knjižničar (PA)	☐
2.	druga višja šola	☐
3.	diplomirani univerzitetni bibliotekar (FF)	☐
4.	druga univerzitetna izobrazba	☐
5.	magisterij (bibliotekarstvo)	☐
6.	magisterij (druga smer)	☐
7.	drugo - vpišite:	☐

3.5 Ali imate strokovni izpit iz bibliotekarske stroke?

☐ NE ☐ DA

3.6 Ali imate dovoljenje za vzajemno katalogizacijo (dodeljene posebne privilegije v modulu COBISS/Katalogizacija ali pridobljeno licenco)?

☐ NE ☐ DA

3.7 Koliko časa v povprečju dnevno delate v modulu COBISS/Katalogizacija?

1.	polna delovna obveznost (100% delovnega časa)	☐
2.	polovična delovna obveznost (cca. 50% delovnega časa)	☐
3.	tretjinska delovna obveznost (cca. 30% delovnega časa)	☐
4.	manj kot četrtinska delovna obveznost (25% ali manj delovnega časa)	☐
5.	drugo - vpišite:	☐

3.8 Ocenite svoje znanje za uporabo naslednjih aplikacij:

(Ocenite z ocenami od 1- 5: ocena 1 pomeni - zelo slabo znanje, ocena 5 - zelo dobro znanje.)

1. urejevalnikov besedil	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	ne uporabljam	☐
2. elektronske pošte	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	ne uporabljam	☐
3. podatkovnih zbirk	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	ne uporabljam	☐
5. interneta	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	ne uporabljam	☐
6. COBISS/Katalogizacija	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	ne uporabljam	☐

3.9 Ali menite, da bo raziskava o uporabnosti modula COBISS/Katalogizacija koristna za nadaljnji razvoj vzajemne katalogizacije v Sloveniji?

☐ NE ☐ DA

3.10 Vaše mnenje, predlogi in pripombe:

mnenje:

predlogi:

pripombe:

IV. sklop: PODATKI O VAŠI KNJIŽNICI

V četrtem sklopu so vprašanja o vrsti knjižnice in prispevku v COBIB v lanskem letu. Dodani sta tudi vprašanja za potrebe evidence in morebitnih dopolnitev vrnjenih vprašalnikov.

Na vprašanja odgovorite tako, da izberete (označite) odgovor oz. v polje za vpis besedila navedete podatek.

4.1 Vrsta knjižnice:

1. splošna	☐
2. šolska	☐
3. visokošolska	☐
4. specialna	☐
5. nacionalna	☐

4.2 Prispevek vaše knjižnice v COBIB v letu 2002:

1. nad 10.000 zapisov	☐
2. 5.001 do 9.999 zapisov	☐
3. 2.501 do 5000 zapisov	☐
4. 1.001 do 2.500 zapisov	☐
5. 501 do 1000 zapisov	☐
6. 101 do 500 zapisov	☐
7. 11 do 100 zapisov	☐
8. 1 do 10 zapisov	☐
9. 0 zapisov	☐

4.3 Naziv, sigla ali akronim vaše knjižnice: (Podatek bo uporabljen izključno za evidenco prejetih odgovorov in ne bo uporabljen pri analizi odgovorov!)
(Prosim vpišite)

4.4 Vaš elektronski kontaktni naslov za morebitna dodatna vprašanja ali pojasnila:
(Prosim vpišite)

Najlepša hvala za vaše sodelovanje!